

Václav Chytil

POSLEDNÍ SETKÁNÍ

(divadelní hra o čtyřech částech)

O s o b y:

VĚRKA, někdejší asistentka manažera soukromé

finanční skupiny; čím je teď, není jasné, rozvedená

MYRIN, spolumajitel logistické firmy, ženatý

BERTÍK, veterinář, starý mládenec

MILOŠ, lékař, ženatý

JIRKA, invalidní důchodce, žije s přítelkyní Martou

PEPA, dělník-frézař, ženatý

JINDRA, magistrátní úředník, ženatý

UČITEL, starobní důchodce, vdovec

ČÁSTEČKOVÁ (Jiřina), Jindrova manželka, dělá

ve spisové službě

TOMISOVÁ (Małgorzata), Pepova manželka, uklízečka

ve školce

ČÍŠNÍK, nijak fajnový, spíš odpudivého zevnějšku

I n s c e n a č n í p o z n á m k a:

Může se hrát v aréně. V tom případě herci sedí klasicky proti sobě u dlouhého stolu. V kukátkovém divadle je možné buď všechny posadit za takzvaný předsednický stůl, třeba půlkulatý, anebo rozmístit po jevišti libovolně židle pro herce a pak číšníkovu obsluhu i konzumaci hostů předvádět pantomimicky. Žádný stůl tam nebude, ale každý z účinkujících se chová jako kdyby u skutečného stolu opravdu seděl. Například se opře o neexistující desku lokty, jí párky na talířku před sebou atd.

PRVNÍ ČÁST

*V tanečním sálu vesnického hostince jsou uprostřed parketu stoly postavené k setkání spolužáků. V pozadí na pódiu, kde hrává kapela, visí tmavé závěsy. Nahoru se dá vyjít po schůdcích na jedné straně jeviště. Vlevo u dvoukříd-
lých létacích dveří, kudy se vstupuje do sálu, je malá šatna bez obsluhy.*

Přicházejí spolužáci, muži a dvě ženy, odkládají si sami svršky v šatně na věšáky, zdraví se a usedají ke stolu. Tam přijde číšník a ptá se, co jim má přinést k pití nebo k jídlu. Zatím si všichni objednávají jen pití.

Otevřenými dveřmi z výčepu je slyšet hudba z televize a další zvuky. Mají-li být dveře dokořán, musí se otevřít trochu dál, aby zaskočila pérová západka. Při otevírání a zavírání to vždycky kovově klapne. Dveře se dají otevřít a zavřít celkem snadno silnějším potažením. To klapnutí ve hře působí jako zvláštní interpunkce, někdy je namístě a jindy působí dost nevhodně.

Z výčepu, kde svítí mnohem jasnější světlo než v sále, kromě hudby zaznívá rachocení a cinkání hracích automatů. Pokud se obě křídla létacích dveří zavřou, nastane skoro ticho, je-li však otevřená pouze jejich půlka, hluk z výčepu slyšet zrovna tak, jako kdyby byla obě křídla dokořán. Vychází to tedy nastejno, ale posiluje efekt klapnutí.

Jakmile spolužáci zaujmou svá místa a nikdo z nich už nestojí, objeví se na pódiu starší pán a prohlíží si je shora z jeviště. Vymotal se ze závěsů. Je to jejich třídní učitel. Jim je takových čtyřicet plus a jemu možná už sedmdesát let.

UČITEL:

Aha!... Tak tady jsou!... Konečně jsem je našel! (Schází dolů po schůdcích a obrací se k divákům.) Víte, to jsou moji první žáci, s nimi jsem se setkal na počátku své pedagogické dráhy... Stal jsem se jejich třídním, když byli v šesté

třídě. Přišel jsem z vojny a poslali mě sem na venkov. Moje první skutečná učitelská štace! Tehdy před třiceti lety to tady byla opravdu vesnice, školní budova z minulého století, hospoda s tímhle tanečním sálem – v něm jsme mívali školní besídky, dva obchody se smíšeným zbožím... Dnes se změnila nejen škola, ale i obec, přibýlo mnoho rodinných domů, dokonce i kousek sídliště.

(Jde k volnému místu na kraji stolu stolu.)

Své první žáky si pamatuji jako děti. Jako kdybych je přestal učit včera. Nejenom jejich podobu, ale i to, jací tenkrát byli, kde ve třídě seděli, jak se oblékali i jací byli jejich rodiče... Šlo o malou třídu – pouze šest chlapců a devět děvčat. Pozdější žáky už si tak dobře nevybavuji, dál mi děti splývají. Taky přicházely čím dál silnější ročníky a navíc jsem během učitelování vystřídal několik štací, takže není divu... Ale tyhle své první žáky, ty mám v mysli zřetelně. Ty si pamatuju živě pořád, možná i proto, že se s nimi řadu let čas od času sejdu... Tohle je kupříkladu Myrin *(položí mu přátelsky ruku na rameno)*...

MYRIN *(na gesto učitele nereaguje)*:

Tak můžeme začít. Zdá se, že jsme všichni...

UČITEL:

Nechápu, proč mě tentokrát nepozvali. Nikdy mě nevynechají. A vždycky rád přijdu. Jsem vdovec, moje dcery mají své rodiny, žiju sám a pro mě je každé setkání s mými prvními žáky potěšením... Co tak najednou? *(Sedne si k nim, je ale pro ně neviditelný, nevnímá ho nikdo.)*

BERTÍK:

Jak to všichni? Nejsou tu holky a není tu Věrka *(ukazuje na prázdnou židli v čele stolu)*. Není tady ani pan učitel!

MYRIN:

Jako vždy jsi, Berto, nezklamal! Kdyby se náhodou stalo, že bys jednou jedinkrát hned něco pochopil, musel bych tě

nechat zapsat do Guinnessovy knihy rekordů. Vždyť jsem ti to minulý týden půl hodiny vysvětloval. Holky tady nebudou, nebude tady ani pan učitel a Věrka přijde později, té jsme schválně řekli pozdější čas, abychom se mohli předem v klidu domluvit.

BERTÍK:

A proč je tady paní Tomisová a paní Částečková, vždyť ony nejsou naše spolužačky? Partnery si přece na setkání spolužáků nevodíte!

(Pepa Tomis i Jindra Částečka se cítí dotčeni, jejich ženy samozřejmě taky)

JINDRA:

Ty nám určuješ pravidla, kdo si koho může přivést, nebo co? A jakým právem, prozrad' mi? Z toho titulu, že jsi starý mládenec, veterinář nebo lidovec?!

BERTÍK:

No, Jindro, ty aby sis do člověka hned nerýpnul, typický občanský nedemokrat!

PEPA:

Nechte toho, ještě se pohádáte, sotva jsme přišli.

MYRIN:

Mi se ale taky nelíbí, že jste své manželky přivedli... Nezlobte se... Musejí tady opravdu být?

PEPA:

Moje žena o všem ví.

JINDRA:

Moje taky... Chce u toho být... My mezi sebou nemáme žádné tajnosti... Proč by tady nemohla být?

MYRIN:

Myslím, že nápad přivést si manželky nebyl dobrý, domluva s Věrkou bude o to těžší... *(Odmlčí se.)* Škoda, že jste se mi o svém úmyslu nezmínili dřív, rozmluvil bych vám ho... Jenže co teď naděláme, když je máte tu! *(Rozhodí rukama.)*

Nic ve zlém, dámy, říkám jen svůj názor! Bylo by rozhodně lepší, kdybyste zůstaly doma...

(Pan učitel se otočí k divákům. Ostatní čekají, až dopoví, co chce říct, aniž si ho všímají. Neměli by však vypadat jako v zastaveném filmu.)

UČITEL:

Myrin byl vždycky vůdčí typ. Všiml jsem si toho hned po příchodu do školy... Neučil se moc dobře, spíše trojkař. Ani nebyl fyzicky nejsilnější. Vůbec v ničem ne vynikal. Ale uměl se rozhodnout. Tam, kde ostatní váhali, našel okamžitě řešení. A neváhal ho uskutečnit. Nebál se. Dokázal se bez vytáček přiznat, že něco neumí, že neudělal úkol, nevymlouval se... Jednou o přestávce jsem viděl z okna sborovny, jak k němu přišel kluk z osmé třídy, větší o půl hlavy a hodně robustní. Zřejmě se Myrinovi vysmíval, vědom si své převahy. Náhle ležel na zemi. Dostal přesně mířený direkt přímo do brady... Když se po chvíli ze země zvedal, už měl strach, že schytá od Myrina další ránu, a klidil se co nejdál... Velcí kluci mnohdy bývají zbabělí a tohle Myrin přesně vystihl...

MYRIN:

Navrhuji začít tím, že každý řekne, kolik korun Věrce půjčil. My zatím ani nevíme, jak velkou částku z nás vytahala... Tak začni třeba ty, Jirko!

JIRKA:

U mně to nebylo zase tak moc, abych z komára dělal velblouda. Jsem v invalidním důchodu, vyžiju z něho jen tak-tak. Nemám žádné peníze bokem. Když už, sotva pár stovek... Na víc bych ani neměl... Mě můžete vynechat.

(Změna světla a bodový reflektor na pana učitele)

UČITEL:

Jirky mi bylo vždy líto... Jeho rodiče se zhlídli ve zdravé mladší sestře. Tu obdivovali a přímo rozmazlovali. Nemocný

syn je moc nezajímal. Zjistil jsem to hned při první třídní schůzce... Vypytaťali se jen na jeho sestru, kterou jsem v jiné třídě taky učil, na syna vůbec... Prý se to někdy stává. Poučil mě o tom jeden můj známý, psycholog... Jedno dítě zůstane neviditelné... Neviditelným se obvykle stane zdravé dítě, u nich to bylo ale naopak... Nikdy nezapomenu na to, když jsem poprvé zažil Jirkův epileptický záchvat... Vstal z lavice, jako by chtěl někam utéct. Vyděšený obličej jako postava na Munchově obrazu Výkřik... Z lavice v druhé řady přes uličku k němu okamžitě vyrazil Miloš...

(Druhý bodový reflektor nasvítí Miloše u stolu)

Ani se nedivím, že se z něho nakonec stal lékař, pracuje ve fakultní nemocnici, měl dar pomoci druhým, dříve než si to ostatní stačili uvědomit, že je třeba pomáhat... Byl u Jirky hned... Podařilo se mu ho chytit, ještě než upadl na podlahu, a přidržet, dokud neustoupily křeče. Možná že tohle Miloš už někdy předtím u Jirky zažil. Proto tak pohotově reagoval. Díky němu si skoro vůbec neublížil...

(Scéna se nasvítí standardně.)

MYRIN:

Pořád jsi nám ale neřekl částku... Když nestojí za řeč, tak ji klidně řekni, co s tím děláš ciráty... Kolik dělal ten tvůj komár?

JIRKA:

Víte... Nebylo to moc... Opravdu... Nechtěl bych... Já bych... No, nechtěl...

MILOŠ:

Když Jirka nechce, tak přece nemusí. Proč potřebuješ mermomocí vědět přesně kdo a kolik? Každý, ať mluví za sebe, jak uzná za vhodné a co sám uzná za vhodné říct.

ČÁSTEČKOVÁ:

Vy jste dobrý, pane doktore. Já to fakt nevydržím. Jedete sem sto kilometrů a potom nám navrhnete, abychom se vůbec

nestarali o to, o kolik prachů jsme přišli. Vám je asi jedno, jestli vás někdo připraví o deset nebo dvacet tisíc, vás asi tak dobře v té nemocnici platí, že vám na nějaké koruně nezáleží, že ano?... Jenže co my, my co roky šकुdlíme z úřednických platů, abychom měli aspoň něco, aspoň nějakou finanční rezervu, nám to nemůže být tak šumafuk jako vám, my potřebujeme vědět, o kolik nás ta potvora připravila...

JINDRA:

Přestaň! Proboha! Slibovala jsi doma, že ani nepromluvíš...
Nezapomínej na to!

MYRIN:

Tak tohle se nám nepovedlo. Storno! – a zkusíme druhé kolo, nebo opakovaný start, jak chcete! Připravit, pozor, teď! Kolik jsi jí půjčil ty, Miloši?

(Vtom kovové lupnutí. Číšník přináší pití. Když obsluhuje v sále, nechává si otevřenou polovinu litaček, takže z výčepu výrazně slyšíme hudbu a automaty. Z otevřených dveří do sálu padá pruh ostřejšího světla. Všichni mlčky čekají, až je číšník obslouží. Nechce se jim mluvit. Pouze se domlouvají s číšníkem, když se jich zeptá, kdo měl kávu, kdo pivo a podobně. Číšník odchází, lupnutí dveří a zase ticho)

MYRIN:

Tak ještě jednou... Kolik jsi jí, Miloši, půjčil?

MILOŠ:

Čtyřicet tisíc. *(Někteří spolužáci hvízdnou nebo vyrážejí citoslovce údivu, pane jo, to teda, no nazdar atp.)* A kolik ty?

MYRIN:

Já jsem jí nepůjčil nic.

(Všichni se diví, nevěří mu. On si z nás dělá legraci. To není možné! Pan učitel se obrací k divákům)

UČITEL:

Už začínám chápat, proč mě nepozvali...

JINDRA:

Myrine, co nám lžeš? Ty si fakt myslíš, že jsme tak pitomí!

BERTÍK:

Všecko jsi zorganizoval jako za komančů a teď nám budeš tvrdit, že se tě to netýká! Proč jsi teda za náma chodil a telefonoval, z jakého důvodu ti záleželo na tom, abychom se sešli?... Poslyš, mi se ten tvůj nápad od začátku nelíbí. Silně mi připomíná výjezdní zasedání okresního soudu, co se kdysi konalo právě tady v sále. To byla jeden čas taková móda, soudit lidi v místě bydliště. Zvláště za zlodějny a rozkrádání státního majetku... Obžalovali tenkrát Koudelku, našeho souseda. Děcka sice do sálu nesměla, ale viděli jsme to skrz pootevřené okno... Napařili mu tři roky natvrdo... V životě na to nezapomenu... Na ten sál plný lidí... Jak tleskali... Dali mu trest a zároveň zničili celou jeho rodinu, jeho paní i jeho tři děcka. Museli prodat chalupu a jít odtud... Už jsem nikdy ani jednoho z nich nepotkal...

MYRIN:

Pěkná historka... To bys měl vyprávět dětem po školách, aby věděly, v jak těžkých časech jsme žili... Vraťme se ale do současnosti!... Kvůli ní tu jsme... Nemyslíš?... Je fakt, že se do toho nemusím míchat!... To je pravda. Můžete přece sami podat na Věrku trestní oznámení pro podvod, nebo něco podobného, určitě se to dá kvalifikovat jako trestný čin? Mohl by to udělat kdokoli z vás, nebo všichni dohromady, beztak máte i nějaký písemný doklad o tom, že si od vás peníze vzala... Všechno je jasné, takže?... Já ji žalovat nemůžu, já jsem jí nic nepůjčoval!

ČÁSTEČKOVÁ (*k sousedce*):

Celou dobu manželovi říkám to samé! Podejte žalobu, podejte žalobu!

TOMISOVÁ

Myslíte?

ČÁSTEČKOVÁ:

No samozřejmě... Jiná cesta neexistuje... Vám to není jasné?

TOMISOVÁ

Lepší by asi bylo se domluvit...

ČÁSTEČKOVÁ:

Co? Domluvit se? S ní? Vy jste se zbláznila, o čem se chcete domlouvat?!

JINDRA:

Buď zticha, Jiříno, prosím tě znovu!... Neplet' se nám laskavě do toho...

PEPA:

Ty tež, Małgorzata!... Zamknij sie!

ČÁSTEČKOVÁ:

Co vám to manžel povídal?

TOMISOVÁ:

Abych mlčela. Víte, jsem z Polska. Původně jsem mluvila jenom polsky...

ČÁSTEČKOVÁ:

Doufám, že to ten můj nepochytí. Zní to strašně – jako byste se měla zamykat!

MILOŠ:

Já žádné potvrzení nemám, nic jsem od Věrky ani nechtěl...

JIRKA:

Já taky ne...

MYRIN:

Přesně to jsem čekal, to jste celí vy... Ani se tomu nedivím, doklad o půjčce nemá zřejmě nikdo... Přesto ale můžete trestní oznámení podat, stačí vaše svědectví...

PEPA (*opozděně, rozleželo se mu v hlavě, co před chvílí slyšel o výjezdním zasedání soudu*):

Bertíku!... Poslyš... Pořád na to myslím... Soudit lidi veřejně

v hospodě před sousedy bylo asi škaredé... Uznávám... Jenže dneska se krade ještě víc a nesoudí se vůbec... Nejvíc mi vadí to, že nejen přicházíme o peníze a majetky, ale i o veškerou důvěru... Čemu má potom člověk věřit?

BERTÍK:

Ty mluvíš jako komunista.

PEPA:

Ve straně jsem nebyl a ani nejsem...

BERTÍK:

Ty se tam, Pepo, ani zapisovat nemusíš, ty ses jako komunista narodil...

MILOŠ:

Nech ho být. Má pravdu. Krade se beztrestně všude... A pravda taky je, že komunismus byl špatný, ale ideály, pro které vznikl, jsou tady pořád... Pepa se celý život poctivě živí rukama. A hlavou taky, vždyť dělá přesnou práci. Kdyby byli všichni komunisti jako Pepík, tak proti nim nic nemám...

MYRIN:

Ticho!... Politiku jsme si na setkáních zakázali dávno!... Sami dobře víte... A nechte mluvit mě!... Musím vám vysvětlit, proč jsem Věrce žádné peníze nedal...

(pauza)

Měl jsem totiž kliku!... Přišla za mnou ve chvíli, kdy mi dovezli nový nábytek... Zrovna jsem ho začal vybalovat... Řekla, že by se mnou potřebovala mluvit mezi čtyřma očima. Doma byla žena i syn. Zavedl jsem ji vedle do pokoje. Prý se ocitla v těžké životní situaci, nechce o ní mluvit, ani nemůže, ale hodně bych jí pomohl, kdybych jí půjčil padesát tisíc... Neměl jsem doma nic. Ani na svém soukromém účtu. Zrovna jsem zaplatil ten nábytek. Řekl jsem jí to. Viděla, že nelžu. Tak jestli bych jí nemohl půjčit z firmy, vždyť podnikám. No jo, jenže firma nepatří jenom

mně, nemůžu dát platební příkaz jen tak... Slíbil jsem, že o tom pouvažuju, jak by se to mohlo udělat. Zapsal jsem si číslo jejího konta. A hned potom jsem potkal Pepíka, díky bohu!, svěřil se mi, že se naše Věrka ocitla v těžké životní situaci, jestli nevím, co se jí mohlo stát... A tak mi to došlo. Brzy jsem zjistil, že vás obešla všechny... Samozřejmě jenom kluky! Holky pochopitelně vynechala...

(pauza)

Ušel jsem tomu o vlas!...

PEPA:

Víš, že jsem nikdy nepochopil, co ty, Myrine, vlastně děláš, v čem to podnikáš?

MYRIN:

Už jsem ti to víckrát vysvětloval, musíš se na to ptát znovu právě teď!?

PEPA:

Promiň...

MYRIN:

Zabývám se logistikou... Jsem přepravce...

JIRKA:

To mi ale taky nic neříká.

MYRIN:

Vysvětlím vám to jindy, hoši, někdy příště... Pokud budeme takhle pokračovat, přijde Věrka a my nebudeme vůbec domluveni.

MILOŠ:

A proč se musíme na ni domluvat? Vždyť je naše kamarádka... Probereme to až s ní... To nechápu... Vždyť úplně stačí, když bude vědět, že jsme si o jejích půjčkách navzájem řekli...

JINDRA:

To právě nestačí... Dokud nevyvineme z naší strany nějaký

tlak, nevrátí nám ani korunu... Aspoň tak to zatím vypadá...
Musíme ji zkrátka a dobře přimět k tomu, aby ty peníze
začala vracet!

ČÁSTEČKOVÁ:

Správně, Jindřichu, správně!

(Bodový reflektor na pana učitele, ostatní zase jakoby trochu zkamení.)

UČITEL:

Vím z předchozích setkání, že Věrka je stále elegantní a okouzlující žena... Byla ale krásná už ve svých dvanácti letech... Žádné ošklivé káčátko... Přestávala být dítětem a stávala se ženou a každým dnem byla zářivější... Připomínala mi Beethovenovu klavírní sonátu Měsíční svit... Nejprve Adagio sostenuto... První pomalá a náladová věta podobající se jakémusi písňovému preludiu. Jezero, jehož mírně se čeřící hladinu ozařuje měsíc... A najednou je tu silný pocit čehosi známého a neznámého zároveň, něha... Až člověku zatrne... Uplyne čas a přichází Allegreto, zjevuje se graciézní dívka, ke každému milá a pozorná... Před nikým se neponižuje a na nikoho se nevyvyšuje, řečeno slovy krále Miroslava... A její jas stoupá, stoupá, zrychluje tep srdce skoro do allegra... A pak přijde to fantastické Presto agitato... Doznání milostného nezdaru s dávkou vzteku a stupňované bolesti... Mohl bych o té sonátě mluvit donekonečna, pořád ji slyším znít v uších... Chci ale říct něco jiného... Myslím si, že do Věrky byli zamilovaní všichni chlapi ve třídě ... Ani se nedivím... Mít v jejich věku nablízku takovou půvabnou a čím dál půvabnější bytost je přímo výzva osudu... Chlapi ji milovali a děvčata nevěděla, co s ní...Mohla být jejich sokyní, ale chovala se kamarádsky, jako jejich nejlepší přítelkyně... Byla to velice, velice hodná dívka.

(Vrátíme se k standardnímu nasvícení.)

MYRIN:

A jak ji chcete přimět k vracení peněz, když si nejste s to ani vzájemně říct, kolik jste jí půjčili? To by mě opravdu zajímalo?

MILOŠ:

Myrin má pravdu.

BERTÍK:

Vyprávěl jsi tady, Myrine, vyprávěl historku, ale to, na co jsem se tě ptal, jsi pěkně zamluvil... Proč jsi ten soud spolužáků nad Věrkou spískal, pročs ho tady zorganizoval, když jsi jí žádné peníze nepůjčil? Jaký na tom máš osobní zájem? Vždyť ti do toho, co mezi sebou máme, může být houby...

MYRIN:

Jedno mi to není, ani nemůže být... Peníze jsem jí sice nepůjčil, ale byl jsem podvedený stejně jako vy... Stačí, Berto?... Potřebuješ ještě nějaké další vysvětlení?...

JINDRA:

Mi to stačí. A vidím, že ostatním taky... Stejně bychom se měli vrátit k věci...

BERTÍK:

Měl bys jako správný magistrátní úředník říct „k projednávané věci“.

PEPA:

I já si ale myslím, že bychom si o těch penězích měli povědět... Proč se Myrin rozhodl, že nás svolá, je snad vedlejší.

MILOŠ:

Souhlasím... Tak začni, Pepo, ty sám... Kolik jsi Věrce půjčil?... Já jsem už svou částku řekl.

(Pepa se zarazí, váhá)

TOMISOVÁ *(odpoví místo něho)*:

My jsme paní Věrce půjčili dvacet tisíc.

PEPA *(přisvědčuje manželce)*:

No jo, dvacet.

ČÁSTEČKOVÁ:

Paní Věrce, podívejme! (*k Tomisové*) Vy si ji nějak moc považujete.

TOMISOVÁ:

Nevím, jestli moc... Znam ji jenom z Pepova vyprávění...
Jsem na ni spíš zvědavá...

MILOŠ:

A kolik jsi Věrce půjčil ty, Jindro?

JINDRA:

Taky dvacet... A taky jako ostatní jsme si nevyžádali potvrzení...

MILOŠ:

Jirko, myslím, že i ty bys nám mohl říct, kolik jsi jí půjčil...
Nemá smysl to tajit!... Všichni vykládáme karty na stůl...

(Klapnou nečekaně dveře. Číšník přináší další várku objednaných nápojů. Opět si nechává otevřenou polovinu lítaček, takže z výčepu slyšíme hudbu a automaty. Sbírá nádobí ze stolu. Jirka nečká, až číšník odejde.)

JIRKA:

Necítím se dobře. Mohl bych ještě chvílku počkat?

MILOŠ:

Taky se necítím dobře, tohle nikomu nedělá radost. Tak pověz kolik a máš to za sebou! Pak budeš mít pokoj.

JIRKA:

Ještě nebyl Berta... Já to řeknu až po něm... Potom, Miloši, ano?...

ČÁSTEČKOVÁ:

Jste jako malé děcko, nechcete se s ním rozpočítat?

(Číšník odchází. Klapnou dveře. Ticho.)

BERTÍK:

Pokud se chceš přiznat až po mně, dobře děláš... Nedovědí se to nikdy... Já o tom mluvit nebudu!... Je moje soukromá

věc, jestli jsem někomu něco půjčil nebo nepůjčil... Do toho vám ausgerechnet nic není!... I když jste spolužáci!

MYRIN:

Tak proč jsi sem vůbec chodil? Co tu děláš, Berto?

BERTÍK:

Přišel jsem kvůli tobě, Myrine. Abys nenatropil víc škody, než je nutné, víš... Umíš všechny dokonale zblbnout...

PEPA:

Sice bych rád věděl, kolik jste Věrce půjčili, to je fakt, ale když to nehodláte říct, nemá cenu vás přemlouvat... Navrhuj, abychom Jirkovy a Bertíkovy půjčky přeskočili a domluvili se na dalším.

JINDRA:

Proč by nám to neměli říct? ... To přece musíme vědět! Jsme na stejné lodi!

ČÁSTEČKOVÁ:

Proč váš muž navrhuje takovou pitomost, vy s ním souhlasíte?

TOMISOVÁ:

Nevím... Musela bych se ho zeptat, jak to myslí.

ČÁSTEČKOVÁ:

A vy sama?... Souhlasíte s ním?

TOMISOVÁ:

Nevím...

ČÁSTEČKOVÁ:

Proboha! Nevím, nevím... Co nevíte, nemáte svou hlavu?

JIRKA:

Pořád se bavíme o penězích... A co se Věrce doopravdy stalo, na to se nikdo neptá... Jak můžete vědět, že nás chtěla podvést?... Třeba se fakt ocitla v těžké životní situaci... Proč se na to nikdo neptá?... Možná někomu z nás řekla něco bližšího, nějakou podrobnost... O tom bychom

se měli bavit ze všeho nejdřív... Myslím...

BERTÍK:

Konečně normální lidská reakce... Teď promluvil člověk!...
Díky, Jirko!

MILOŠ:

Jenže já jsem se pokoušel Věrky vyptávat... Napadlo mě samozřejmě právě to, co připomínáš, že bych jí mohl možná pomoci i jinak než jenom penězi. Neměl jsem totiž ani těch padesát tisíc, co chtěla. Ptal jsem se jí, jestli nevletěla do nějakého průšvihy, nebo jestli její syn či někdo z rodiny nemá malér... Vyptával jsem se jí, až to bylo trapné... A stejně mi nic neřekla, jen totéž co vám... Nechce a nemůže o tom mluvit a basta!...

JINDRA:

Slyšel jsem, že se rozvedla... Třeba to nějak souvisí s tím rozvodem.

MYRIN:

Rozvedla se před pěti lety.

PEPA:

My o ní vlastně nic nevíme. Vídáme se s ní jen při našich setkáních... Co prodala chalupu po rodičích a odstěhovala se do Prahy, jezdí sem jenom na Dušičky a na naše srazy... Tehdy mě docela překvapilo, že se zničehonic objevila a navíc přišla za mnou až domů...

JINDRA:

Její syn žije v Liberci... Vzpomínám si, že se o tom zmínila... Člověk pro děti udělá všechno, to je pravda... Že by to bylo kvůli synovi, kvůli němu?...

MYRIN:

Nezdá se mi, že by šlo o syna... Spíš bych tipoval, že se někde zadlužila, nebo do něčeho špatně investovala... Vy si o Věrce myslíte bůhvíco, ale ona je přitom docela normální vychytralá ženská... Jde jí vždycky o vlatní prospěch.

BERTÍK:

Podle sebe soudím tebe... Takový jsi ty, Myrine!... Ne Věrka!... Jsi jediný mezi námi, kterému záleží jenom na sobě...

MILOŠ:

Vy dva, nechte toho! – musíte po sobě pořád vyjíždět!... Kdo vás má poslouchat? Kvůli vám tu v jednom kuse lítají jiskry a blesky... Jindy se spolu bavíte příjemně, přátelsky... A teď pořád rafáte a vjíždíte do sebe... Není to tím, že tu chybí Věrka?... Když tu je, jste vždycky oba hodnější!

PEPA:

Taky si myslím. Kdyby tu byla Věrka, byli bychom hodnější všichni... Věrka nás sblížuje, je jako magnet... Její přítomnost nás nejen dává dohromady, ale působí i jako olej, vůbec to pak mezi námi nedrhne. Díky ní bývá všechno v pohodě, díky Věrce a panu učiteli...

JINDRA:

Ty fakt mluviš jako obráběč kovů, že to nedrhne!, strašné... A nepleť do toho pana učitele... Teď se zabýváme Věrkou!

BERTÍK:

Zabýváme se Věrkou, hezké!, líp bychom to neřekli ani my poloviční Němci – zabýváme se Věrkou, abychom ji vyřešili... Echt čeština!

MYRIN:

Nehneme se z místa... Tak si to aspoň zrekapitulujme: Miloš jí dal čtyřicet, Pepa dvacet a Jindra též dvacet tisíc... Pěkná suma, a to nám chybí ještě tady ti dva!... Co ty, Jirko, neprozradíš nám přece jen kolik to bylo? Musíš to utajovat?

(Jirka klopí hlavu. Neodpovídá.)

ČÁSTEČKOVÁ:

Vy se ale necháte prosit!

JIRKA:

Dest tisíc...

ČASTEČKOVÁ:

A je to!... Konečně... To to bolelo!

(Bertíkovi se nelíbí, že Jirka ustoupil, vrtí hlavou. Jindra si s despektem povzdechne. Pepa k němu uznale vzhlédne, obdivuje ho, že tolik půjčil, Myrin zůstává lhostejný)

MILOŠ *(je překvapený)*:

Tys Věrce půjčil deset tisíc? Tos dokázal, Jirko, našetřit?

JIRKA:

Víš, Miloši, díky Martě... Co s ní žiju, daří se mi líp... Bydlím u ní... Ona je opravdu šikovná!... Umí levně nakoupit, lacino a dobře uvařit... Dřív bych neušetřil ani korunu... No jo... Ale teď... To je jiná situace.

MYRIN:

Fajn a máme tu devadesát tisíc!... Když k tomu připočteme neznámou, ale jistě dost vydatnou částku od pana zvěrolékaře, vyjde nám to plus minus na sto čtyřicet tisíc!... Takový obnos vystačí na kriminál... Nemyslíte?... Kdo z vás podá na Věrku trestní oznámení?

(Rozhlédne se po spolužácích, všichni se tváří nezúčastněně, vybere si Miloše.)

Miloši, proč Věrku neoznámíš na policii, nebo nezažaluješ u soudu, abys to z ní vymohli třeba exekutoři? Nic rozumnějšího se ani udělat nedá...

MILOŠ:

Věrku?... Svoji spolužačku, copak ji můžu žalovat!... Tolik let ji znám, kus mládí jsme společně prožili... A pořád je tu možnost, že ty peníze začne vracet... To nemůžeš vyloučit, Myrine!

MYRIN:

A co ty, Jindro?

JINDRA:

Taky si myslím, že je možná vrátí... Někdy se člověk ocitne v překerní situaci, kdy neví, jak se z ní vymotat... Já Věrce

v podstatě věřím...

ČÁSTEČKOVÁ:

Ale, ale!... V podstatě jí věříš!... Mně říkáš něco jiného a tady se přetvařuješ, děláš ze sebe hodného spolužáka... On si myslí...

JINDRA:

Musím to říkat... Abys mě nechala na pokoji... To proto...

ČÁSTEČKOVÁ:

Dva roky nám nevrátila ani halíř a podle všeho nikomu z vás... A to ji věříš?... Pořád?... Proč asi?... Že se jmenuje Věrka, že má takové pěkné jméno, aby se jí věřilo, nebo že vypadá jako modelka na penzi?

PEPA:

Nehádejte se, prosím vás!... Proč to máme poslouchat?...

TOMISOVÁ:

Niech jim to powiedzec...

MYRIN:

Pepíku, ještě že ses připomněl... Tebe bych nerad vynechal... Jak to, že se ty, takový pořádkumilovný a spravedlivý člověk, necháváš okrádat?... Copak to naprosto neodporuje tvému životnímu názoru?

PEPA (*zaskočený*):

Nemůžu... nevím, jak to říct...

MYRIN:

Tak se aspoň pokus nějak to vyjádřit!... Co ti v tom brání?
(*Nedočká se jeho odpovědi.*)

A vám, paní Tomisová, vám to taky nevadí? Vždyť vy, pokud vím, uklízíte ve školce, můžete mít plat sotva větší než je minimální mzda. Copak Váš Pepa vydělá ve fabrice tolik, že si klidně můžete dovolit přijít o dvacet tisíc?

TOMISOVÁ:

Nie, to prowda... Nejsme bohatí.

MYRIN:

Vysvětlíte mi to (*obrací se ke všem*)... Chápu, že jste Věrce peníze půjčili, sám bych to taky udělal, ale nerozumím tomu, proč se bojíte na ni dupnout a chtít peníze zpátky. Co vám v tom brání? Když mi to nedokážou vysvětlit oni, Tomisovi, vysvětlíte mi to aspoň vy, aspoň někdo z vás?

BERTÍK:

Nenechte se vyhecovat!

MYRIN:

Já vám to povím... Byli jste do ní všichni zabouchnutí!... Jako pitomci!... A možná jste dodnes!... Stará láska nerezaví... Tak je to!... Nemůžete se soudit se svoji první láskou, že?

JINDRA:

Teď jsi trefil hřebík na hlavičku... V tom to vězí... Byli zabouchnutí... Máš pravdu... A možná, že svým způsobem jsou pořád... Například Berta určitě... Ten se ani neoženil!

(Bertík protestuje, obrací tvář a ruce k nebesům, jako kdyby chtěl říct: Panebože, to je ale vůl! Možná že to i nahlas řekne.)

Ale o mně to neplatí... Rozhodně ne... Jistě, Věrka se mi líbila, vždyť to byla na škole největší krasavice, ale od osmé třídy jsem už chodil s Jiřinou... Však víte!... Zatím samozřejmě ve vši slušnosti, nic jsme si nedovolili, ale už jsme se měli rádi...

(Jeho manželce se dodatek zamlouvá, horlivě přikyvuje. Změna světla, reflektor na pana učitele.)

UČITEL:

Tomu dobře rozumím... První láska... Ta je skutečně jedinečná a podobná zázraku... Ta se nedá zapomenout... Stačilo tenkrát být v její blízkosti a život dostával najednou hluboký smysl, dokonce tak velký a obsažný, že už ani nebylo třeba o jeho smyslu přemýšlet...

(Vrátíme se k standardnímu nasvícení.)

BERTÍK:

Pouze Myrina se to netýká, ten byl a zůstal ohnivzdorný!... Ten dokáže a umí v každé situaci přemýšlet, jak všechno využít k vlastnímu zisku a obohacení... To je kabrňák!

(Jindra se uchechtne a chce něco zlomyslného přidat, tentokrát ho ale manželka chytí za ruku)

ČASTEČKOVÁ:

Nemíchej se jim do toho!... Nech je být!

MYRIN:

Co o mně, Bertíku, můžeš vědět, vždyť ty se nevyznáš ani sám v sobě... Byl jsi popletený celý život a popletený jsi už zůstal... Divím se, že vůbec poznáš, kde má kráva předeek a kde zadek!

MILOŠ:

Nechte toho!... Tohle už dávno přestává být zábavné... Kvůli tomu jsme snad nepřišli... Myslel jsem, že se domluvíme na nějakém přijatelném postupu... Vůči Věrce i vůči nám... Pokusme se o to... Proč bychom se nemohli nějak domluvit... Vždyť se jí nedaří špatně, pokud vím, pracuje jako asistentka manažera mezinárodní finanční a investiční skupiny. Té společnosti patří půlka naší republiky, určitě vydělává slušné peníze, to by v tom byl čert, abychom se nedohodli na nějakém rozumném řešení?...

JIRKA:

Možná bychom ji mohli přesvědčit, aby nám řekla, co se jí vlastně stalo...

JINDRA:

Tos už říkal... Opakuješ se... Neměli bychom mluvit jenom o penězích... Samozřejmě...

PEPA:

A když nic jiného, tak by mohla aspoň slíbit, že přednostně splatí dluh nejprve Jirkovi... Ten z nás peníze potřebuje nej-

víc, pro něho je ta půjčka nejcitelnější...

MYRIN:

Snad jste se konečně chytili, teď snad začnete mluvit správným směrem... Jde o ni a o to, co provedla... O Věrku!... Musíme ji přivést do úzkých, aby pochopila, co provedla a že jí to neprojde... Až přijde, budeme se ptát jen na ni, jak se jí daří, co dělá v práci a jak tráví volný čas, budeme mluvit jen a jen výhradně o ní... Žádné vzpomínání na staré časy, vyprávění vlastních historek a dávání něčeho k lepšímu, co jste zažili... Kdo první řekne „Pamatuješ se jak“, zaplatí všem dokola rundu, tu naši tradiční irskou whisky, co si vždycky dáváme...

JIRKA:

Nemůžu pít alkohol.

MYRIN:

Vím... Jirkovi zaplatí limonádu... Musíme mluvit jen o ní a vytáhnout z ní všechno, co nám jindy nepoví... S kým žije, jestli jim to klope, jak se vede jejímu synovi, jak vypadá taková práce v mezinárodní firmě, když jednou letí do Švédska, podruhé do Hongkongu... Vždyť my o ní skutečně moc nevíme... Stačí nám, že se na nás hezky usmívá... Kdybych vám dal papír a tužku a chtěl po vás, abyste o Věrce sepsali všechno, co doopravdy o ní víte, nedali byste dohromady ani půl stránky...

(Lítačky se jakoby zázračně samy pozvolna začnou otevírat, otevřou se obě křídla dveří, ale jen k západkám, takže neuslyšíme typické cvaknutí – otevřel je neexistující průvan či nějaká psychotronická síla, bůh sud! – do sálu se vevalí charakteristický řev mužských hospodských hlasů, řinkot hracích automatů, zvuk puštěného televizoru a začne padat ostřejší světlo z výčepu. Hluk i světlo jsou čím dál víc intenzivnější, nakonec přesáhnou i reálnou podobu, zatímco nasvícení v sále v té chvíli výrazně postupně slábne)

BERTÍK (*vstane a nehybně a nevěřičně zírá do dveří*):

Věruš!... Věruško!... Ty... Ty jsi tady!

MYRIN (*bezděky se snaží mluvit víc a víc nahlas, překřičet hluk z výčepu*):

Nesmíte se nechat zmýlit její přívětivostí a projevováním účasti, myslíte pořád na to, že se nejedná o vás, ale o ni, že ona vás připravila o peníze... To je základ!... Proboha, tak poslouvejte!... Nemůžete chvilku poslouchat, co vám vykládám!... Tohle je důležité...

(Vstává i Jirka a šťastně vykročí vstříc, jeho proměna z ustaraného invalidního důchodce ve výherce jackpotu ve sportce je dokonalá. Jde k otevřeným dveřím ve vytržení.)

JIRKA:

Věěěěruš!... Věěěruško!... Vítej!... Tak rád tě zase vidím!

MILOŠ (*připojuje se k Jirkovi*):

No náááázdar, Věro!... Ahoj! Čau!

(Jsou šťastní jako blechy. Taky ostatní vstávají, jdou se s ní vítat – pouze Myrin a manželky zůstávají sedět)

NAJEDNOU TMA A TICHO

DRUHÁ ČÁST

Scénu nasvítíme standardně. Létací dveře jsou zavřené, hluk z výčepu doznívá v podkresu. Během vítání vymizí. Uprostřed Věrka, elegantní žena, která vypadá o deset let mladší než její spolužáci. Podává si ruce s Bertíkem, Milošem a Jirkou, vítají se s ní nadšeně. Pepa a Jindra zůstávají v pozadí, ale taky vykročí, aby se s ní přivítali. Myrin to pozoruje s despektem. Věrka jde podat ruku jejich ženám, Částečková se ze židle při podání ruky ani nezvedne, Tomisová velmi zdvořile a ochotně povstane. Jindra se Věrce hned nabízí, jestli si nechce odložit kabát, že jí ho odnese na věšák. Pomáhá jí z kabátu. S Myrinem se přivítá jako s posledním, při podání ruky se Myrin jen symbolicky nadzdvihne a hned si zase sedá. Vypadá to opravdu jako formalita. Učitel zůstává pro všechny neviditelný.

VĚRKA:

Kam si mám sednout?

MYRIN:

Dneska jsme ti nechali předsednické místo.

VĚRKA:

Tady přece sedává pan učitel!

MYRIN:

Tentokrát nepřijde. Ale neboj se, není nemocný...

VĚRKA:

A jak to že tu ještě nejsou holky? Obvykle bývám poslední já...

MILOŠ (*usmívá se s pochopením*):

Máš pravdu, ty vždycky chodíš poslední, na tebe se pokaždé čeká. Kdybys nepřišla pozdě, nebyla bys to ani ty... Pamatuješ se...

MYRIN:

Miloši, platíš jednu rundu, teď jsi to řekl... Holky taky nepřijdou!...

MILOŠ (*mávrne rukou*):

Ále... Klidně, třeba dvě!...

VĚRKA:

A proč nepřijdou?

(*Kovové klapnutí lítaček. Objevuje se číšník, zase slyšet kravál z výčepu. Míří k Věrce.*)

ČÍŠNÍK:

Co si dáte, madam?

VĚRKA:

Vídeňskou kávu.

ČÍŠNÍK:

Tím nemůžu, bohužel, sloužit... Vídeňskou kávu nemáme, nemáme ji ani na nápojovém lístku... (*pauza*) Neměl bych vám ten lístek radši přinést?...

VĚRKA:

Nemusíte... Jen mi řekněte, co si můžu objednat!

ČÍŠNÍK:

Turka nebo espresso...

VĚRKA:

Dám si to preso s mlékem a jedním cukrem.

(*Číšník přikývne a odchází, zavírá dveře.*)

Proč holky nepřijdou? (*obrací se k Myrinovi*)

MYRIN:

Za chvílku se dozvíš.

VĚRKA (*okamžitě situaci pochopí, uvažuje o ní – zkusí možnost*):

Jurášku, jak se vede Martě, pořád má takové potíže se srdcem?

(*Nasvítit pana učitele*)

UČITEL:

Jurášku říkala Jirkovi jenom maminka... Věrka to od ní pochytala... Nikdo jiný mu takhle neříkal, jen maminka

a Věrka... Jen tyhle dvě...

(Bodově nasvítit i Jirku)

JIRKA *(potěšeně a vděčně, mluví pomalu, vychutnává si svěřování)*:

Víš, dělal jsem si velké starosti... Marta byla opravdu špatná... Hrozně... Pořád musela polehávat... Dost jsem se o ni bál... To si ani nedovedeš představit jak... Ale teď jí nasadili nové léky a ty ohromně zabírají... Je to zázrak... Najednou je z ní zase taková Marta, jaká byla dřív... Díky-bohu, teď to zvládneme docela dobře... Snad to takhle vydrží... A jak se daří tobě, Věruš?

(Scéna se nasvítí standardně)

VĚRKA:

Ráda bych ti odpověděla, ale nevím, jestli by to zajímalo i ostatní...

BERTÍK:

Mě by to například zajímalo.

MILOŠ:

Jen mluv! Zajímá nás to všechny...

ČÁSTEČKOVÁ *(k Tomisové)*:

Oni jsou fakt blbí!

VĚRKA:

Kdybych řekla, že velice dobře, lhala bych... Přišla jsem o místo...

(Všeobecný údiv, padají i různé citoslovce: Jejda, no teda, Jindra vrtí nevěřícně hlavou, Pepa vydechne: To snad není možné? Ty!)

MILOŠ:

Jak se to stalo? Povídej!

MYRIN *(netrpělivě a ironicky)*:

Co kdybys nám, Věrko, pověděla o tom, jak jsi ztratila zaměstnání, o trošku později... Ne hned teď... To bude jistě

dojemná story... A pak si všichni společně popláčeme...
Pláče se přece až na konci kusu, ne hned zkraje...

(Lupnou lítačky, slyšíme hudbu a automaty z výčepu. Číšník přináší espresso pro Věrku.)

VĚRKA:

Děkuji... To je dobré...

(Číšník odchází, lupnou zavírané dveře a zase je skoro ticho)

Typické... Tebe, Myrine, nikdy nezajímaly problémy druhých lidí... Ty máš empatii asi jako hroch!

MILOŠ:

Na něho se vykašli. Nás to zajímá.

PEPA:

Samozřejmě.

JIRKA:

Povídej, Věrko!

(Věrka hledí do kávy, mlčí, vypadá to, že ztratila chuť se jim svěřit. Všichni na ni tázavě hledí)

BERTÍK *(v rozpacích)*:

Jednou tady do města přijel ruský cirkus, slavný tým, že snad jediný na světě měl drezúru hrochů. Cvičil je krotitel, který měl i drezúru lvů... Velký machr... Volal mi kolega, že ho z toho cirkusu požádali, aby jednomu ze lvů pomohl od bolesti zubů. Abych mu přišel asistovat. Resekovali jsme tomu zvířeti v narkóze zuby a čekali, kdy se probere z anestezie. Přitom jsme se bavili s krotitelem. Ptali jsme se ho na ty hrochy. A on nám vyprávěl o své fantastické drezúře... Řekl nám, že hroch je nejnebezpečnější zvíře na světě... Když na něho zaútočí šelma, ví, v kterém okamžiku a co se dá proti tomu dělat... Když hroch, neexistuje obrana... Zatím na nic nepřišel... Hroch je rychlý jako šelma, nelze před ním utéct a útočí naprosto bez varování...

MYRIN:

Bertíku, ty jsi fakt boží člověk! Uvědomuješ si vůbec, co to tu kecáš?

VĚRKA:

Vidím, že jste si navzájem všechno řekli... Ani jsem to nečekala... Přiznávám... Zaskočili jste mě...

PEPA:

Nene... Pověz nám o tom, jak jsi přišla o práci... To je důležitější než všechno ostatní!... A jak jsi na tom teď?

VĚRKA:

Navedl vás Myrin, že?

MILOŠ:

Uhodla jsi to... On nás svolal.

VĚRKA (*k Milošovi*):

Taky jste si řekli, kolik jsem si od vás vypůjčila?

MILOŠ:

Jo, jo... Já jsem řekl svých čtyřicet tisíc... Pepa a Jindra po dvaceti... Jirka deset... Bertík to říct nechce... A Myrin tvrdí, že ti nic nepůjčil, asi lže...

VĚRKA (*je překvapená*):

Nelže.

(Věnuje se kávě a snaží se porozumět situaci. Najednou se rozhodne.)

Chcete slyšet, proč mi Myrin nepůjčil? Beztak vám vyprávěl nějakou svou příkrášlenou historku...

BERTÍK:

O Myrinovi nemluv... Mluv o sobě!... Na něm nezáleží... Možná, že by bylo dobré, kdybys nám prozradila, do čeho to vlítla, že sis musela tolik vypůjčovat... A taky chceme vědět, jak to s tebou je teď!...

JINDRA:

Ano, to chceme slyšet!

(Jirka a Pepa se přidávají, že to chtějí taky slyšet. Částeč-

ková je popuzená, mrlmá cosi, že ona si je tahá na vařené nudli, Tomisová mlčí a hledí na Věrku – s obdivem.)

VĚRKA:

Povím vám pravdu... Myrin mi skutečně nic nepůjčil... Přišla jsem za ním ve chvíli, kdy mu dovezli nový nábytek a začali ho vybalovat. Řekla jsem mu, že bych s ním chtěla mluvit o samotě, mezi čtyřma očima. Doma byla jeho žena i syn. Zavedl mě vedle do pokoje. Požádala jsem ho, jestli by mi nepůjčil padesát tisíc. Řekl, že doma nemá ani korunu a ani na svém soukromém účtu. Právě zaplatil nábytek. Viděla jsem, že nelže. Zeptala jsem se ho, jestli by mi nemohl půjčit z účtu firmy, vždyť podniká v docela velkém rozsahu. Řekl, že to by mohl, že to nebude žádný problém, ale má jednu podmínku...

MILOŠ:

Jakou podmínku?

VĚRKA:

Musím s ním jet na služební cestu a probrat to s ním v motelu, ať si sama vyberu, kdy se mi to hodí... Tam dohodneme další podrobnosti...

(pauza)

Odmítla jsem...

JIRKA:

Jak jsi mohl! Ty, ty... To, to, to...

(Není s to pokračovat.)

PEPA:

Proboha, Myrine, tos po Věrce opravdu chtěl?

JINDRA:

Vždyť je to vydírání, normální vydírání!

(Lupnou lítačky, slyšet kravál z výčepu. Přichází číšník, zase si nechává pootevřenou půlku. Sbírá prázdné hrnky a sklenice ze stolu a ptá se, co si dají. Většinou si objedná-vají totéž, co měli předtím)

MILOŠ (*číšníkovi*):

Dal bych si něco k jídlu!

ČÍŠNÍK:

Máme výtečnou tlačenku s octem a cibulí, nechcete?

MILOŠ:

Chtěl bych spíš teplé jídlo...

ČÍŠNÍK:

Tak to máme jediné vídeňské párky a moravské klobásky.

MILOŠ:

Přineste mi ty párky.

BERTÍK (*ignoruje číšníka*):

Pamatujete, jak jsme jezdili na výlety na kolech...

MYRIN:

Další runda...

BERTÍK (*pokračuje*):

Tenkrát když jsme se byli koupat na přehradě. Tenkrát jela z holek jenom Věrka, obvykle jezdila i Helena a Svatava, nebo i ostatní holky, ale tenkrát jela jenom Věrka. U přehrady byla taková jakoby pláž a u ní dřevěné boudy na převlékání... Tam se platilo...

(Číšník odchází, lupnou zavírané dveře a je skoro ticho)

Věrka si šla převlíct plavky... A kdo nás tenkrát naváděl, abysme ji šli šmírovat, že v té kabině, kam Věrka míří, našel díru?... Samozřejmě Myrin! Kdo jiný, že?... Je nejenom hroch, ale taky prasák!

(Bodový reflektor na pana učitele, ostatní zase jakoby trochu zkamení.)

UČITEL:

K přátelství musí mít člověk nadání... A oni ho všichni měli, nebo ho nabyli jakousi indukci... Obdivoval jsem je... Často jsem uvažoval, v čem ta schopnost spočívá... A připadalo mi, že hlavní je zájem o druhého, zvědavost na toho dru-

hého... Ale dívat se škvírou?! (*usmívá se*) To snad k tomu nepatří...

(*Vrátíme se k standardnímu nasvícení.*)

ČÁSTEČKOVÁ (*přísně*):

Tys s nima, Jindro, taky jezdil na výlety k přehradě?

JINDRA:

No... Byl jsem párkrát... Nejezdil jsem vždycky, jenom někdy...

ČÁSTEČKOVÁ:

O tom jsi mi nikdy neříkal!

JINDRA:

Nebyl důvod... Vždyť o nic nešlo...

MILOŠ (*ho přeruší, tím ho nechtě zachrání před dalším vysvětlováním, k Věrce*):

Myrin říkal, Věrko, že si tehdy zapsal číslo tvého konta...
Je to pravda?

VĚRA (*váhá*):

Nevzpomínám si...

MYRIN:

Zapsal...

(*Sahá do kapsy, vytahuje dotykový mobil, zapne ho a najde číslo jejího účtu*)

Je to ono?

(*Obrací displej k Věrce a potom k ostatním.*)

VĚRKA:

Jo... Asi jsem ti ho dala, a co má být?!

BERTÍK:

Co tohle, k sakru, znamená? Mění to něco na tom, že Myrin je čuně? Proč ses na to, Miloši, vůbec ptal?

MILOŠ:

Jen proto, že mi Věrčin popis připadal na vlas stejný jako Myrinův... Jenom o tom účtu v něm nic nebylo... Zeptal

jsem se pro pořádek... Ale teď... Asi to nebylo úplně tak, jak tvrdí Věrka... Ani jak říká Myrin... Každý z nich má jinou verzi...

MYRIN:

Klidně vám to vysvětlím... Proč ne?... Samozřejmě jsem jí ten návrh udělal, nešlo o nic nemravného, to teď nebudu rozebírat... Udělal jsem jí ten návrh a Věrka ho přijala... Věro, nezapírej, vždyť jinak bych se nedostal k tvému účtu!...

JINDRA:

To znamená, žeš Věrce taky půjčil!

MYRIN:

Ne, nepůjčil... Neskákej mi do řeči!... Jak víte, Věrka se vyzná... Chtěla zálohu předem, polovinu požadované částky a potom, až bude mít peníze na účtu, domluvíme se, co, kdy a kde... Chtěl jsem jí peníze poslat... Jasně... Nepopírám... Ale než jsem to stačil udělat, potkal jsem doopravdy Pepíka a ten se mi svěřil se svými obavami... Že se naše Věrka ocitla v těžké životní situaci... Že mu to pořád leží v hlavě... A tehdy mi všechno došlo... Vždycky jsem byl hrdý na to, jak jsem v těhle praktických věcech chytrý, že kdybych chtěl, každého z vás převezu... A ona?... Nikdy se nezdála... Věruš, Věrušenka!... A ejhle... Věrka, mě dostala jako nějakého pitomce!... Rozsvítilo se mi... Pošlu jí pětadvacet tisíc – a hochu, nazdar!... Mi ani nejde o ty peníze, o které bych nejspíš přišel... Mě štve, že ze mne chtěla udělat stejného vola... Stejného vola jako z vás... Proto jsem vás kontaktoval!

(Lupnutí. Přichází číšník, nese párek pro Miloše, zase si nechává pootevřené lítačky, slyšet kravál z výčepu. Miloš děkuje a pouští se do jídla. Někdo mu přeje dobrou chuť. Číšník sbírá další prázdné hrnky a sklenice ze stolu.)

PEPA (po domluvě s manželkou, číšníkovi):

Nám ten párek doneste prosím taky...

ČÁSTEČKOVÁ (*bez domluvy s manželem*):

My si ho dáme též!

ČÍŠNÍK:

Ještě někdo?

MYRIN:

Tak i mně...

BERTÍK (*rozhoduje se, ale nespouští oči z Myrina*)

Ne, já nic nechci...

JIRKA:

Přidám se... Mi to doneste taky!

ČÍŠNÍK:

A ještě něco si budete přát?... Nic?... Zatím nic?...

(*Číšník odchází, lupnou zavírané dveře a je skoro ticho*)

VĚRKA (*dívá se s despektem na Miloše, který s chutí ukusuje z horkého párku, a od něho se nevěřičně obrací k ostatním*):

Jak takové věci můžete jíst? Ani nevíte, co v tom je?!

MILOŠ:

Mám hlad jako vlk, nestihl jsem zajít na oběd... Náhodou, ten párek není špatný!

BERTÍK (*útočně*):

Mně nejde na rozum, Myrine, žes Věrce mohl navrhnout takovou sprostárnu... Holce, kterou znáš od první třídy... Proč jsi ji chtěl ponížit?... Nevykládej mi, že šlo o nevinnou záležitost?... V tvém věku... Prosím tě!... Máš rodinu, syna... A ty si zveš cizí ženy do motelu!... A dokonce i Věrku!... A ve chvíli, kdy ti řekla, že se ocitla v těžké životní situaci... Ty toho hned využiješ k tomu, abys ji dostal do postele!... Nikdy bych nevěřil, že jsi takové špinavosti schopen!... Jsi pěkný mizera, hajzl!

MYRIN:

Uklidni se... Nejsem žádný smrtelně nebezpečný hroch, jak

se ze mě snažíš pořád udělat... Jsem normální člověk, normálně vidím, normálně slyším... A třebaže tomu nebudeš věřit, i normálně cítím... Tobě účty skládat nebudu! Něco ti ale řeknu. Vy to sice nevidíte, považujete Věrku málem za světici, ale ona je obyčejná ženská, nic než obyčejná ženská, navíc ženská, která si s vámi jenom tak pro zábavu hraje?... Nadbíhá a uhýbá... Jenomže já jí to prostě nedovolím!... U mě se spletla!

JINDRA (*upřímně se diví*):

O kom to proboha mluvíš?... O Věrce?!

VĚRKA:

O mně... Samozřejmě... Jsem přece „ta ženská“...

JINDRA:

Ty jsi fakt na hlavu!

BERTÍK:

Vlastně mě ani nepřekvapuješ... Pro tebe je každý člověk komodita... Proč by jí nemohla být i tvoje spolužačka?... Ty se díváš na lidi a na svět jako obyčejný obchodník, kramář, který všechno posuzuje výhradně podle toho co, za kolik a jak dobře se dá prodat... Zboží, všechno je zboží!... Záleží, jak si stojí na trhu... Jestli je ho málo, cena stoupá... Jestli hodně, cená klesá... Kolik ho je, jaký je o něho zájem, taková je jeho hodnota!

MYRIN (*schválně ho zlobí*):

Jenže ono to, Bertíku, v podstatě tak je... A docela to funguje... A dokonce i na lidi... Vezmi si třeba naši skvělou Věrku... Co kdybychom měli ve třídě takových Věrek pět! Byli byste do ní stejně zbláznění jako jste byli, půjčovali byste jí své úspory a seděli tady, abyste je nějakým způsobem dostali zpátky?

BETRÍK:

Mraků je hodně a každý je jiný... Kdo se umí dívat, vidí že žádný není stejný... Ani jeden... Ty, Myrine, ale vidět nic

neumíš... Jen počítat... Ty nerozeznáš žádnou výjimečnost ani jedinečnost!... Pro tebe je to buď laciné, nebo drahé!... Kvůli takovým čachrářům jako ty si nevážíme jeden druhého! Vy kazíte nám všem životní hodnoty!

(Bodový reflektor na učitele, ostatní zase čekají.)

UČITEL *(k divákům)*:

Představte si... Dva kluci vejdou do šatny před jídelnou... Ten menší chce pověsit bundu jako obvykle na věšák, pomalu hledá poutko, ale ten druhý kluk, větší, hodí svou bundu s rozmachem z dálky pěti kroků – a stane se zázrak, jeho bunda proletí vzduchem a pěkně se pověsí na poutko... Ohromná věc! Neuvěřitelné! Oba kluci jásají. Tohle ještě neviděli... Teď to zkoušejí oba dva – ten větší kabát sundá z věšáku a zkouší svůj hod zdálky opakovat. Nejde to, nedaří se... A podesáté nebo podvacáté se tomu většímu a úspěšnějšímu klukovi zase podaří bundu zaháknout. Má radost, ale už ne tak velkou jako předtím... Ten menší je stále neúspěšný, snaží se, zkouší to, ale pořád bezvýsledně – a najednou, světe, div se!, i jeho bunda se chytí za poutko. Už je tam!... Už visí!... Hurá!... Jeho radost je nezapomenutelná... Nejdřív rozpažil ruce takhle ke stropu *(ukazuje)*, otočil je dlaněmi vzhůru do věčka jako vítěz a začal se smát a radovat, že si musel až kleknout na dlaždičky, aby dokázal tu svou obrovskou radost unést. A ten druhý kluk přiklekl vedle něho a k jeho radosti se stejným gestem přidal... Víte, kdo to byl?... Myrin... Myrin přiklekl k Bertíkovi... Bundy házeli tihle dva pánové! *(ukazuje na ně)*...

(Vrátíme se k standardnímu nasvícení)

PEPA *(k Myrinovi)*:

A ty jsi nebyl do Věrky zblázněný? Já si náhodou vzpomínám...

TOMISOVÁ *(skočí mu do řeči)*:

Teraz zamknij się tych!... Promiňte, paní Věro, mluví před vámi, jako kdybys tady ani nebyla! On to tak nemyslel!

Omluvte ho...

MYRIN:

Ale byl, jistě... Ne tolik co vy, ale byl... Vlastně chci jen říct, že... že zkrátka a dobře... její obtížné životní situaci nevěřím!

VĚRKA (*začíná jich mít dost*):

Miloši, koliks říkal, žes mi půjčil?

MILOŠ:

Čtyřicet...

VĚRKA:

To souhlasí... Pepíku, tys mluvil o dvaceti?...

PEPA:

Jo. Dvacet tisíc...

VĚRKA:

To taky sedí... Berto, řekni, kolik jsi mi půjčil!... Nebo to řeknu já!...

BETRÍK:

Nic jim po tom není, šlo o záležitost mezi náma dvěma...

VĚRKA:

Už to není záležitost mezi námi dvěma... Předvolali jste si mne jakoby před nějakou soudní porotu... Ty taky... Šlo o osmdesát tisíc.

BERTÍK (*takovou zradu nečekal, vstane a bezmocně si sedne*):

Proč to udělala?... Proč?... Věruš!...

VĚRKA:

Já s tím nezačala, to vy... Kdybys si skutečně myslel, že spolužákům do toho nic není, nebyl bys přece tady... Přišel jsi sem mlčet?... Ne, taky mě chceš propírat!... Jako všichni... Proč tu jsi?

BERTÍK:

Chtl jsem tě hájit... Chci tě hájit... Jsem na tvé straně.

(Cvaknou dveře. Přichází číšník, nese párky pro ostatní, zase je slyšet kravál z výčepu. Věra schválně čeká)

MILOŠ:

Propírat? ... To je, Věrko, moc silný výraz! ... Jde přece pořád o domluvu!

(Když číšník odejde pro druhou várku, ti obsloužení začínají jíst. Padají různé poznámky, že někdo nemá chleba, jinému vadí, že dostal málo hořčice. Jirkovi jídlo teď vadí natolik, že ho nechává stát před sebou nedotčené. Přiběhne číšník s druhým tácem. Odcházejícího číšníka Věrka ještě zastaví)

VĚRKA:

Pane, přineste mi prosím znovu to preso, s mlékem a cukrem! ...

(Číšník přisvědčí, lupnou zavírané dveře a je skoro ticho)

Tak teď bychom zase mohli pokračovat ve vnášení světla do temné záležitosti! ... Kolik jsi mi půjčil ty, Jindro?

JINDRA *(váhá, jeho manželka přestává jíst)*:

No, dvacet...

VĚRKA:

Co kdybychom si přestali lhát? ...

ČÁSTEČKOVÁ:

Vy si teda dovolujete... Nakonec nás budete poučovat o dobrém chování! ... Vy ale umíte situaci otočit! ...

VĚRKA:

Jiřino, chodila jsi o jednu třídu níže než já, ale co si pamatuju, vždycky jsme si tykaly...

ČÁSTEČKOVÁ:

O tom nic nevím!

VĚRKA:

Dobře, tak tedy paní Částečková, budiž... Pepíku, půjčils mi přece padesát tisíc, proč tvrdíš, že dvacet?

ČÁSTEČKOVÁ:

Hloupost! Mám o penězích v domácnosti přehled... Půjčili jsme vám dvacet! A teď to vypadá, že je uvidíme na svatého Dyndy, nebo možná nikdy!... Tak se věci mají...

JINDRA (*velmi nerad, ale přiznává se, pochopil, že nemá smysl zapírat*):

Bylo to skutečně padesát tisíc...

ČASTEČKOVÁ (*upustí příbor do talíře, nebo ho tam prudce položí*):

Cože!... Padesát tisíc!... (*na Věrku vztekle*) Kde by je, prosím tě, vzal?... (*uvědomí si chybu*) O financích doma mám naprostý přehled... Jsem profesionálka, víte?... Víte!

VĚRKA:

Vím, paní Částečková... Pracujete ve spisové službě, znám tu práci... Tam musí být člověk opravdu perfektní, rozený puntičkář... Musíte být dobrá!... Bez ironie!

ČASTEČKOVÁ:

Ovšem! (*mezitím jí dochází manželovo přiznání*)... Ty máš nějaké peníze bokem?

JINDRA:

Ne... Už ne...

ČASTEČKOVÁ:

Jaks k nim přišel a pročs je přede mnou skrýval?... Věřila jsem ti... Všecko jsi pokazil... Vůbec tomu nerozumím!... Tos nemohl říct rovnou, že chceš padesát tisíc?!

JINDRA:

S tím bys nesouhlasila...

ČASTEČKOVÁ:

Nejradši bych se zvedla a šla domů... Ale jsou to taky moje úspory... Chci vědět, co s ní uděláte!... Jestli ji necháte jen tak se naparovat a vykrucovat, nebo se na něco přece jen zmůžete?...

(*Lupnutí dveří, slyšet kravál z výčepu. Přichází číšník s espresem, zase si nechává pootevřené lítačky.*)

VĚRKA:

Děkuji...

(Čeká, dokud číšník nezamíří ke dveřím, připravuje si kávu.)

Tak... Už nám zbývá jen Jirka... Přiznáš se sám, nebo to necháš na mě?

JIRKA *(klopí hlavu)*:

Věruš, to není od tebe hezké...

(Číšník odejde, lupnou zavírané dveře a nastane ticho)

VĚRKA:

Jirka mi půjčil rovných sto tisíc... Z vás nejvíc...

(Všichni na ni nevěřičně hledí, Jirka klopí hlavu tak, že se skoro čelem dotýká svých nedotknutých párků)

MILOŠ:

To není možné!

JINDRA:

Asi jsem se přeslechl...

MYRIN:

Fakt?! Rovných sto!

PEPA:

Kde by vzal tolik peněz? *(k manželce)* To bychom nedokázali našetřit ani my, že?

TOMISOVÁ:

Masz rację.

BERTÍK:

Věrko, já tě nepoznávám... To jsi opravdu ty!

MILOŠ:

Můžeš to zopakovat! Nevěřím svým uším!

VĚRKA:

Proč ne... Kolikrát si budeš přát, tolikrát ti to zopakuju... Jirka mi půjčil sto tisíc, sám mi je nabídl, chtěla jsem po něm jen padesát, stejně jako po každém z vás, ale sám mi navrhl,

že mi půjčí celé své úspory. Taky Berta mi dal víc, než jsem chtěla!... Všechno, co v té chvíli měl... Abyste věděli, mám vás všech po krk...

MYRIN:

Myslel jsem, že jenom mě, co tak najednou všech? Co zlého ti udělal třeba tadyhle Pepík, Miloš nebo Jirka?

VĚRKA:

O každém z vás můžu vyprávět celý román... Vy si představujete, že když se vám holka líbí, tak přijde o soudnost stejně jako vy... Kdepak... Samé předstírání, lhaní a vydírání – tak vás znám!... Například tady pan magistrátní úředník Jindra, tajně mi strčí do ruky lístek: Věrko, jsi nejkrásnější holka na světě. Miluji tě. Krásné – žádný Cyrano z Bergeracu to sice není, ale proč ne, i takové vyznání potěší... Jenže má to jeden háček, posílá mi ten lístek v osmé třídě, kdy jakože začal chodit s Jiřinou!

ČÁSTEČKOVÁ (*vstává*):

Chce nás okrást nejenom o peníze!...

(Je jí do pláče, bere si kabelku a jde k šatně. Jindra vstává a pospíchá za ní)

JINDRA:

Počkej... Neber si to tak... Vždyť je to dávno...

ČÁSTEČKOVÁ (*přebírá kabáty v šatně, nemůže ten svůj najít*):

I ty ulité peníze jsou dávno?!... To jsem si nezasloužila!... Jdu domů, chci odtud... Sakra, kams mi dal ten kabát!

(Rozpláče se doopravdy. Jindra ji chce obejmout a utěšovat, rezolutně odmítá)

Nech mě být... Jdi si za ní!

JINDRA:

Prosím tě... prosím tě... Neblázni...

MYRIN (*přichází k nim, začne na Pepíkovu manželku mlu-*

vit zblízka a vemlouvavěji):

Paní Částečková, nenechte se vyprovokovat, to Věrka dělá schválně... Doma si o tom s Jindrou v klidu promluvíte... Uvidíte, že to není tak horké, jak se na první pohled zdá... Znáte svého muže přece léta... Máte šikovné děti, nádherně jste přestavěli dům po rodičích... Vždycky když jdu kolem, tak obdivuju, jak se vám to podařilo... Přece vás nerozhodí pár jedovatých slov!... Teď jsem rád, že jste přišla...

ČÁSTEČKOVÁ (*utře si slzy, pláč se mění v odhodlání, nechá svého muže, aby ji vzal za loket):*

Dobře... Jak chcete... Vrátím se, ale doufám, že jste chlapi a trochu se začnete podle toho chovat... Tak jo, půjdu zpátky!

VĚRKA (*ani nečeká, až se ti tři posadí):*

Dobře, nebudu pokračovat... Ani se mi nechce... Donutili jste mě k tomu... Nebojte se, paní Částečková... Už nic nebude... Klidně se vraťte!

(Pomalou zvedá hlavu od talíře Jirka, obrací se k Věrce)

JIRKA:

Věruš, co se ti stalo? Prosím tě... Proč jsi potřebovala tolik peněz?... Proč jsi taková?... Řekni...

VĚRKA:

To ti nemůžu říct.

MILOŠ:

Asistenka manažera mezinárodní investiční společnosti... Tys musela mít příjem větší než my všichni dohromady!

VĚRKA:

To se mýlíš. Tyhle společnosti nejsou tak štědré, jak si lidi představují. Možná že, kdybych tu práci dělala v Německu, to bys měl pravdu, to bych byla za vodou... Ale v Česku, ani náhodou... Jsme levná pracovní síla...

PEPA:

Ale Jirka se neptal na peníze, chtěl vědět, co se ti stalo...

Nemůžeš nám aspoň naznačit, o co šlo?

VĚRKA:

To nejde... Musela bych vám povědět všechno...

MYRIN:

Tak aspoň naznač, na cos je potřebovala... Zadlužila ses?... Někdo z rodiny se dostal do finanční tísně?... Na nějakou drahou léčbu v zahraničí?... Kvůli tomu, že ti hrozila exekuce, nebo tvému synovi?... Nemusíš uvádět podrobnosti...

VĚRKA:

Mi by nevadilo, kdybych vám všechno řekla... Vůbec ne... Jenže když vám to povím, vyletíte z kůže!

BERTÍK:

Navrhuji toho nechat a odebrat se domů... Je jasné, že jsme si všechno vysvětlili... A řekl bych, že taky víme, že Věrka se nám dluh pokusí postupně vrátit... Navrhuji, abychom se dohodli, že my ostatní počkáme a Věrka nejdřív začne splácet peníze Jirkovi... Nemusí to být naráz, pochopitelně...

MYRIN:

Bertíku, ty máš sice dlouhé vedení, možná až přes Sibiř, ale nemysli si, že my ho máme ještě delší!... Vždyť nám Věrka nic neslíbila, nic neřekla, než to, kolik jsme jí půjčili, a to jsme si mohli říct koneckonců sami!... A na ničem jsme se nedohodli, vůbec na ničem!

MILOŠ:

To je pravda... Nedohodli jsme se ještě... Nicméně souhlasím s tím, aby se Věrka vyrovnala nejprve s Jirkou... My ostatní počkáme...

PEPA:

Jsem pro.

JINDRA:

Já taky...

(Paní Částečková se narovná, chce protestovat, manžela napomenout, ale v posledním okamžiku se zarazí)

ČÁSTEČKOVÁ:

Ne, ne, nic neříkám... Zamknu se!

TOMISOVÁ *(usměje se, dotkne se s porozuměním její ruky na stole):*

Správně... Nic neříkejte... Já vám rozumím...

ČÁSTEČKOVÁ:

Děkuji... Aspoň někdo mi rozumí...

VĚRKA:

Opravdu chcete vědět, nač jsem ty peníze potřebovala?... Klidně, klidně vám to můžu říct!

MYRIN:

Tak povídej!... Cos s tolika penězi udělala?... Vždyť jsi z nás vytáhla 290 tisíc!

JIRKA:

Nejde o peníze... Důležitější je, co se Věrce stalo...

VĚRKA:

Chceš Miloši taky vědět, k čemu mi byly?

(Miloš přisvědčí, že ano.)

Ty, Jindro?

JINDRA:

Jistě, chci...

VĚRKA:

Ty bys to nechtěl, Pepíku, slyšet?

PEPA:

Nemusím všechno vědět... Záleží na tobě, jestli chceš...

VĚRKA:

Zbývá Bertík a Jirka... Tak co vy, kluci?... Nejste taky trochu zvědaví, co jsem si za vaše peníze pořídila?

(Neodpovídají, Jirka zase klopí hlavu. Věrka čeká, až je zřejmé, že se žádné reakce nedočká.)

Koupila jsem si za ně šperky...

(Odmlka.)

Brilantový náhrdelník od Cartiera...

(Odmlka.)

Ani těch vašich 290 tisíc nestačilo, musela jsem přidat své úspory!...

(Odmlka.)

Nádherný kousek!... I s náušnicemi... Škoda že je nemám s sebou... Nedá se slovy popsát... Museli byste ho vidět... A navíc fantasticky levný!... Jenom půl milionu...

(Zavládne ohromení a rozhořčení: Proboha! Někteří na ni hledí, jako by nevěřili. Částečková vyskočí: Ty zmije! Jindra jí fyzicky donutí sednout na židli.)

JIRKA:

Celý život žiju jako starý člověk... Celý život žiju jako starý člověk...

MYRIN:

Neděláš si legraci?

VĚRKA *(se smutkem)*:

Ne. Vůbec ne.

JIRKA *(vstává, široce otvírá ústa, z hrdla se mu vydere sten)*:

Áááááááááá...

(Přikládá si dlaně na tváře jako postava na Munchově obraze Výřkik. Avšak nevykřikne, začne se třást a chvění zesiluje, mění se v boj se sebou samým, s přicházejícím záchvatem)

MILOŠ *(vyráží k němu, křičí)*:

Jirko!... Jirko, běžím k tobě!... Neboj se, hned jsem u tebe... Vydrž!...

NAJEDNOU TMA A JAKO V OZVĚNĚ VÝKŘIK

TŘETÍ ČÁST

Rozetmít napůl. Všichni sedí u stolu, Jirka schoulený, podobně jako když někoho zmůže v čekárně spánek. Bodový reflektor na pana učitele a potom na Věrku.

UČITEL:

Caute – znamená Ostražitost – nebo také Buďte ve střehu!... Tu kresbu růže s nápisem Caute Spinoza užíval v korsepondenci jako svou značku... O pocitu ohrožení hodně věděl... Kletba vynesena nad ním amsterodamskou židovskou obcí zněla: Budiž proklet ve dne v noci, když spí i když vstává, když vychází i když se vrací... Varujte se, ať se s ním nikdo ani písemně či ústně nestýká, ať nikdo mu neprojeví přízeň, ať nikdo s ním nedlí pod jednou střechou... K zášti a hněvu se přidali i křesťané, byl pro ně nikoli Benedictus, jak se dal po exkomunikaci přejmenovat, nýbrž Maledictus – Zločerený... Caute!... Tak tedy Caute!... Jenže... Copak se dá žít pořád ve střehu?... V napětí a v očekávání, že budu muset uhýbat nebo se bránit?... Nemít blízké, nemít milovanou bytost, nemít přátele... Musíme přece mít nějaký přístav či nějakou skrýš, kde se budeme cítit bezpečně, volně, kolem sebe lidi, u nichž smíme bezelstně očekávat přátelství, lásku, porozumění... Vždyť nemůžeme být lodě bez přístavu!

VĚRKA (*objeví se v druhém bodovém reflektoru*):

Nechci a ani jsem nechtěla nikomu ubližovat...

(*Vrátíme se k standardnímu nasvícení.*)

BERTÍK:

Tomu už přestávám i já věřit... Můj bože, Věrko!...

TOMISOVÁ (*k Jirkovi*):

Czy uspokojíš?... (*opravuje se*) Už je vám líp? Už se cítíte lépe?

MILOŠ (*odpoví místo Jirky*):

Bude to dobré, nebojte se, paní Tomisová, ty léky zabírají

téměř ihned...

PEPA (*jako by pro sebe, se sklopenou hlavou*):

Ani si neumím představit šperky za půl milionu... Myslel jsem, že takové jsou jen někde v muzeu...

VĚRKA (*zaslechne to – nenapadá ho, poctivě odpovídá*):

Pepíku, jestli pojedíš někdy do Prahy, projdi se Pařížskou ulicí... Cenovky tam sice nemají, ale to jsou právě ty obchody s luxusními kabelkami a drahými šperky... Některé z nich stojí i miliony... A takové ulice nejsou jenom v Praze, nemysli si...

JINDRA:

Jsem z tebe zklamaný...

MILOŠ:

Ani já bych se tohohle od tebe nenadál... Jakobychom pro tebe nic neznamenali... Jako kdybys námi všemi úplně pohrdala...

ČÁSTEČKOVÁ:

Pohrdání!... Správný postřeh, pane doktore!... To je ono!... Ona námi pohrdá!...

VĚRA:

Ale ne!... Tak to není... Tak bych to nikdy nenazvala...

MYRIN (*ožije*):

A jak bys to tedy nazvala?... Prozrad' nám!... To by mě zajímalo!

VĚRA (*pořád pokorně*):

Nevím... Ani nevím... No... Spíše bych řekla, že vás neobdivuji...

(Jirka si pomalu normálně sedá – jako kdyby ho ta slova překvapila)

JIRKA:

Proč to říkáš?... Proč?... Proč říkáš takové věci?... Co jsme ti udělali?...

VĚRKA:

Nic jste mi neudělali... Právě... Nikdy nic... Kroužíte kolem mě, předcházíte si mě, snažíte se mi zalíbit, nebo chcete, abych vás litovala... Co ale sama cítím, co mě trápí, toho jste si nikdy nevšimli, to je pro vás vedlejší... Pomohli jste mi někdy?

MILOŠ:

Tys pomoc nikdy nepotřebovala, nevzpomínám si, že bys potřebovala...

PEPA:

No právě – vždyckys byla lepší a odvážnější než my. Aspoň si myslím... Jen díky tobě jsem třeba nepropadal... Bylas ve všem taková, taková chytřejší ... Dodnes jsem ti vděčný... Nepřestal jsem...

(Změna světla, nasvítíme pana učitele i Pepu. Ostatní skoro znehybní)

UČITEL:

Má proč to říkat... Věrka s ním po vyučování vysedávala celé hodiny... Dělávala s ním úkoly... Jeho rodiče na to neměli čas, aby se mu věnovali... A taky jim bylo jedno, jestli syn bude mít horší známky... Stejně půjde nakonec jako oni do hutí nebo do dolů...

(Vrátíme se k standardnímu nasvícení.)

JINDRA:

Mělas nám sama říct, že něco potřebuješ, nikdo by ti pomoc neodmítl...

VĚRKA:

Nechme toho... Já vás mám i tak ráda... Přese všechno... A někdy vám i trochu závidím... Třeba to, jak se Miloš hezky stará o Jirku... Jako by byl jeho brácha...

MYRIN:

Fajn... Teď si budeme vyprávět historky, jak se máme rádi... Nebo nám, Věrko, radši řekni, co tě tenkrát trápilo, když my

si nevzpomínáme, můžeš být konkrétní!

VĚRKA:

Opravdu to chceš slyšet?

MYRIN:

Samozřejmě.

VĚRKA:

Dva roky mi umíral táta.

(Klapnutí dveří, přichází číšník s tákem, zase si nechává pootevřené litačky, slyšet kravál z výčepu. Ptá se, co si ještě dají, a sbírá nádobí.)

BERTÍK:

Věruš, to s tvým tátou, to jsme věděli... Byl nemocný skoro pořád... Aspoň mi to tak připadá!... V takových situacích se dá těžko pomáhat... *(Povzdechne si.)* Nejradši bych si dal tu připomínanou whisky!... Takové věci si člověk musí prožít sám...

MYRIN:

Whisky?... Tak si ji dáme!... Já vás zvu, ať je vidět, kdo je tady frajer... Odpouštím vám dokonce i ty pokutové rundy... *(K číšníkovi.)* Přineste nám prosím irskou whisky!... Devětkrát... A s vodou na zapití...

MILOŠ:

Mně ne... Jsem tu autem!

MYRIN *(k číšníkovi)*:

Tak osmkrát!

JIRKA:

Nemůžu pít alkohol, vždyť přece dobře víš.

MYRIN *(k číšníkovi)*:

Sedmkrát!

(Částečková a Tomisová taky odmítají, ukazují, že nebudou pít, ale Myrin už na jejich gesta nedbá.)

Jak jsem říkal... Sedmkrát!... *(k manželkám)* Whisku si

musíte dát! To je při našich setkáních povinné... Drsná země, jemná whisky... Dnes se mi ten slogan z reklamy zdá ještě výstižnější!... To vám neuškodí, dámy!

(Číšník odejde, lupnou zavírané dveře a nastane ticho)

JINDRA *(k Věrce)*:

Ještě k tvému tátovi, můžu?...

(Věrka přikývne.)

Mýlíš se, tak to nebylo... Cítili jsme s tebou vždycky... Byli jsme mu i na pohřbu... Pamatuješ?!... Jenom Miloš tenkrát nebyl, právě dělal státnice... Sám jsem se tě kolikrát ptal, jestli něco nepotřebuješ...

MYRIN:

Ach, bože!... Teď se všichni budeme bavit o Věrčině nemocném tátovi, a ne o těch špercích... A kdo na tenhle smutný rozhovor nepřistoupí, bude mizera, nějaký necitlivý hroch... Tak ať jim jsem, je mi to jedno!... Jsem hroch s nejtlustší možnou hroší kůží... Proč sis kupovala brilianty od Cartiera za jejich úspory? Proč sis musela utrácet peníze za šperky a bůhví co ještě?!

(Věrka neodpovídá.)

ČÁSTEČKOVÁ:

Každá žena se ráda parádí, samosebou, ale co je moc je moc... Která z žen by si takové drahé věci pořizovala sama?... To mi nejde dohromady!... Nemám pravdu? *(k Tomisové, v očekávání souhlasu)*

TOMISOVÁ:

To naprawdę nie wiem...

JIRKA *(vhrkne, jako kdyby nesledoval hovor)*:

Tvrdiš, že nás neobdivuješ!... Chápu, že neobdivuješ mě, chápu, že neobdivuješ Pepu nebo Jindru nebo Bertůka nebo i Myrina... Dotáhla jsi to samozřejmě dál... Ale co Miloš, prosím tě?... Toho si taky nevážíš?... Vždyť je špičkový lékař!

VĚRKA:

Žádný špičkový lékař není.

JIRKA:

Cože, není!?... Doktor ve vyhlášené fakultní nemocnici, který operuje páteř?!... Jsem na něho hrdý!... Moc hrdý, abys věděla!

VĚRKA:

Nic takového nedělá... Předepisuje prášky... Možná že ještě píchá nějaké injekce, to je asi tak všechno... Nezvádl druhou atestaci... Dávno už pracuje v okresní nemocnici... Jen vám to jaksi zapomněl říct...

JIRKA:

To ne, nene!... (*k Milošovi*) Že to není, Miloši, pravda?

MILOŠ (*naštve ho to, ale nerozhodí*):

Věrka trochu přehání a zjednodušuje... Nejsem tak špatný doktor, jak říká... Pouze mi nesedělo vědecky pracovat... Druhou atestaci už mám, napodruhé jsem ji udělal... A pacientů taky dost... Jen mi přijde líto, že Věrka používá takové způsoby – vytrhnout něco ze souvislostí a hodit to na někoho... To není pěkné!... To znám spíše odjinud, od svých přátel bych to nečekal...

(Lupnutí dveří. Přichází číšník s whisky, zase si nechává pootvěřenou lítačku, slyšet kravál z výčepu. Číšník obsluhuje.)

ČÁSTEČKOVÁ (*uvažuje nahlas*):

Brilantový náhrdelník za tolik peněz?... A ještě si na něj vypůjčí, to snad není možné, že by to udělala jen kvůli sobě?... Za tím ještě něco musí být!... Možná se nám mstí!... Mohla by to být msta?... Vylákat peníze a koupit si za ně cetky... To nemůže být nic jiného než msta... Ale ne!... Za tím musí být ještě něco víc, něco nebo někdo?!

JINDRA:

Prosím tě, nerozebírej to pořád dokola jako detektivku, tobě

to vrtá v hlavě přímo jako červotoč...

(Číšník odejde, lupnou zavírané dveře a nastane ticho.)

VĚRKA:

Chceš říct, že mě někdo navedl? Já vím, mám ti vykat...
Samozřejmě, paní Částečková...

BERTÍK:

Co tady s tím *(gesto ke sklenici na stole)*... Tak si dejme do nosu, no ne?

PEPA *(podá sklenici manželce a vezme si svou)*:

No tak si ťukneme!... Na zdraví!

(Ťukne si s manželkou, ta odpoví, ale sklenici nepozorovaně vrátí.)

TOMISOVÁ:

Na zdrowie!

(Ostatní berou sklenice, ale nikdo si s nikým netuká, nanejvýš naznačí ťuknutí. Přejí si na zdraví. Věra a paní Tomisová skleničky nechávají stát nedotčené. Ostatní se trochu napijí. Jen Bertík vypije svou whisky naráz, na jedno zhlnutí)

MYRIN:

Propána!... Tys to, Berto, do sebe kopl jako bezdomovec!...
Snad ses nedal ke všemu na chlast?...

BERTÍK *(ukazuje k závěsům)*:

Jejda, Myrine, podívej!

(Myrin se otočí a Bertík mu rázem vypije jeho sklenici, kterou postavil po usrknutí na stůl)

MYRIN *(hned si všimne, ale je pozdě)*:

Pekně blbý vtip! Ubohý...

BERTÍK:

To máš za toho bezdomovce!

MYRIN:

Ty sis musel přihnout snad už předtím, než jsi sem přišel...

BERTÍK:

Hovno!

MYRIN:

Asi to tak bude...

ČÁSTEČKOVÁ:

Čím víc o tom přemyslím, tím méně tomu rozumím... Ženská si půjčí málem tři sta tisíc, aby dobře vypadala?... Ne!... To nemá logiku... Tohle si ani nedovedu představit!...

(K Tomisové.)

Vy ano? Vy to chápete?

TOMISOVÁ:

Nevím, co bych vám na to řekla... Opravdu nevím...

VĚRKA:

Záhada, že jo?... Ale není dáno člověku všechno vědět, paní Částečková!... Už to vzpomínal i Pepík...

JINDRA:

Fakt není podstatné, co k tomu Věrku vedlo a co si koupila, měli bychom se spíše dohodnout, co dál, jak to dáme do pořádku.

ČÁSTEČKOVÁ:

My?... Jak to my?... Ať ona to dá do pořádku, ne?!

JINDRA:

Samozřejmě... Tak jsem to myslel...

MYRIN:

Docela konstruktivní návrh... Můžeme se hned zeptat... Co uděláš, Věrko?... No, spust!

BERTÍK *(k Tomisové):*

Jestli tu whisky nebudete, já si ji vezmu...

TOMISOVÁ *(přisune skleničku na kraj stolu):*

Prosze... Budu ráda...

(Berta si pro ni zajde)

MILOŠ *(kroutí lítostivě hlavou):*

Myrin s tím tvým pitím má možná pravdu, Berto!... Nezačal jsi mít potíže s alkoholem? To není legrace!

BERTÍK:

Nestarej se, doktore! Nejsem žádný notorik...

MILOŠ:

Možná... Možná ještě ne... Ale takhle budeš!

MYRIN:

Nechte mluvit Věrku! Na Bertu se vykašli...

PEPA:

Opravdu by bylo dobře, kdybychom se na nějakém splácení domluvili...

MYRIN:

Ticho!... Teď si poslechneme Věrku... Sama uznáváš, že sis peníze vypůjčila... Nezapíráš to... Tak nám řekni, jak je hodláš vrátit, vysvětli nám to!... Kdy, komu a kolik... Přece musíš mít o splácení dluhu nějakou představu?

(Všichni se k ní obrátí. Věrka mlčí – dívá se klidně jakoby skrz ně)

VĚRKA:

Nemám... Ani o tom nechci uvažovat... Momentálně žádné vyhlídky na vrácení peněz už nejsou... Přišla jsem o zaměstnání a žádné úspory nemám...

MILOŠ:

Jak to že nejsou? Máš přece ty věci, cos nakupovala, můžeš je kdykoli prodat!

VĚRKA:

Nemůžu... Kdo koupí obnošené kabelky Louis Vuitton, kozačky Prada Jacquard?... Použité věci... Jsi blázen!

JIRKA:

Tys nakupovala i tohle...

MILOŠ:

A co šperky?... Brilianty přece neztrácejí na ceně, ty se

neobnosí, ty můžeš prodat vždycky?

VĚRKA:

Nemůžu je prodat... To nejde, to je prostě nemožné!...
Vyplatím vás později, až nadejde správný čas... (*usměje se*)
Dočkejte času jako husa klasu... (*vážně*) Budte bez obav!...
Své peníze dostanete...

MYRIN:

To snad nemyslíš vážně!...

ČÁSTEČKOVÁ (*přeruší Myrina*):

Už vím! Už jsem na to přišla!... (*méně hlasitě*) Za tím vším musí být chlap!... Mi se tady vysmívá, že jí Jindra psal milostná psaní, když se mnou začal chodit, a ona udělala totéž!... Určitě!... Snažila se zblbnout nějakého chlapa, aby žárlil, to je ono!... Jenom nevím, kdo to byl, a proč to zkoušela takovým způsobem...

BERTÍK (*vychutnává pití a vzpomíná se sklenkou v ruce*):

Pamatujete, jak pan učitel jednou přišel na hodinu matematiky s houslemi? A teď vám zahrají Bachovu skladbu Air, řekl. To je taky matematika, dávejte pozor! To byla nádhera! Kdo z vás do té doby něco takového slyšel? Nikdo!... Kdo z vás tušil, že existuje hudba... Hudba byla jen praskání v rádiu, falešné zpívání v kostele, nebo když dechovka hrála do kroku... Ani jeden z vás do té doby netušil, co hudba je... Pamatujete, jak jste tehdy zůstali pať. Když skončil, bylo ticho, takové ticho, jako kdybyste z ohromení ztratili řeč...

UČITEL:

Hm... Škoda... Dneska už nezahraju ani jednoduchou skladbu, natož Bacha... Zradily mě prsty, (*pohlédne na ruce*) ta moje artritida...

MYRIN:

To ano, pan učitel nás tenkrát překvapil... Nevěděli jsme, že je tak skvělý muzikant... Jenže to je teď vedlejší... Nesnaž se, Berto, všechno svést na jinou kolej... Jsi v tomhle amatér,

přímo ochotník... (*k Věrce*) Ty nám, Věrko, vlastně říkáš, že dluhy nebudeš splácet?... To myslíš doopravdy?

VĚRKA:

Vyrovnam se se všemi, ale ne hned teď... Špatně's to pochopil!... Ty bys byl radši, abych vám slíbila, že si najdu práci a že dluhy začnu splácet třeba po dvou tisících měsíčně?! To by tě uklidnilo?

MILOŠ (*pobaví ho to*):

Věrko, zapomělas základní početní úkony... Kdybys peníze vracela po dvoutisícových splátkách, trvalo by to dvanáct let... A to nepočítám inflaci, případně nějaký úrok... Uvědomuješ si, co říkáš?... V matematice jsi byla vždycky dobrá a najednou neumíš dělit a násobit...

VĚRKA:

Přiznávám, že jsem o tom teď nepřemýšlela...

PEPA:

Půjčila sis peníze a ani jsi neuvažovala, jak je budeš vracet?... To by mě nenapadlo ani ve snu... Čekal jsem, že je budeš vracet hned, okamžitě, jakmile budeš moci... Ani jsem se neptal, považoval jsem to za samozřejmé...

ČÁSTEČKOVÁ (*útočně, zajímá ji to víc než peníze*):

Myslím, že tomu začínám rozumět... Zapadá to přesně do sebe... On ji nechal a ona chtěla, aby začal žárlit! Tvářila se, že má nějakého jiného zámožného přítele?... Tak to bude! To je ono!... Nechal ji, a bylo to divadlo kvůli žárlivosti!... Hrála to na někoho prachatého, na někoho, kdo takový luxus dokáže ocenit... To nemohl být obyčejný mužský!... Co myslíte, paní Tomisová?

TOMISOVÁ:

Nezlobte se, ale já skutečně nevím, co bych vám na takové věci řekla...

ČÁSTEČKOVÁ:

A co ty, Věrko?... Mám pravdu?!

VĚRKA:

Už si zase tykáme, Jiřino? ... I kdyby to bylo tak, jak říkáš, nic ti do toho není!... Nic nevíš o životě... Namluvila sis svého Jindru v osmé třídě a jsi s ním doteďka... Co víš o mužích, o skutečné lásce, jakou ty o tom můžeš mít představu?!...

ČASTEČKOVÁ:

Mám dobrou představu! Nevytahuj se!... Musel to být nějaký váš akcionář, nebo přímo šéf, že jo?... Žádný obyčejný chlap to nebyl!

VĚRKA:

Ať to byl kdo byl, hlavní je, že byl hodný a pozorný... Takový, jakého jsem ještě v životě nepoznala!

ČASTEČKOVÁ (*skoro vykřikne*):

Trefa!!!... Byl to její šéf, ten manažer, co vedle něho stávala na tiskovkách... Viděla jsem je párkrát v televizi... Fešák... Trochu starší, ale fešák!

BERTÍK:

Vzpomínáte si, jak nám pan učitel jednou na konci hodiny řekl: Zajděte za panem Sládkem do obecní knihovny a půjčte si něco od Karla Čapka. Nemáme ho v osnovách, ale v knihovně jeho knihy najdete a měli byste si je přečíst... Já jsem si tehdy půjčil Cestu na sever a Myrin Povídky z jedné a druhé kapsy...

MYRIN:

Berto, přestaň s tím. Na to už není nikdo zvědavý!

(Změna světla, nasvítíme Bertíka a pana učitele. Ostatní znehybní.)

UČITEL:

Heribert!... Jednou za mnou Věrka přišla, abych se Bertíkovi podíval na záda. Zavola jsem ho do sborovny. Zdráhal se, ale nakonec tu košili přece jen nadzvedl. Modrá jelita, místy protrhnutá kůže... Heribert, jak se vlastně jmenuje, pochází z poloodsunutě německo-české rodiny. Nechali

ho tu s českou maminkou. Později se vdala. Otčím, sedlák, donucený vstoupit do JZD, který víc pracoval na svém než družstevním, přinutil v hopodářství pracovat celou rodinu. Od malička byl Berta zvyklý dřít na poli... Měl dobrou hlavu, neměl ale čas se učit... Zašel jsem k nim domů, domluvit otčímovi... Ten zapíral, nikdy by na svého nevlastního syna nevztáhl ruku, taková pomluva... Je na něho hodný, musí si samozřejmě udělat svoje... Do očí mi lhal... Když jsem mu v rozrušení řekl, že ho oznámím Veřejné bezpečnosti, vstoupily mu slzy do očí... Kdovíkde v lese si to kluk udělal, někde proběhl křovím!... Taková křivda!... Jak můžete být tak nespravedlivý!?... Skoro jsem mu uvěřil... Pepíkova maminka odešla a po chvíli se vrátila s koženými důtkami... Držadlo upletené z kůže a z něho vybíhající řemínky s kulíčkami na konci... Tady to máte, pane učiteli, a budu ráda, když ho oznámíte, všechno vám dosvědčím... Prý ho přestal bít... Sám Berta mi to říkal... Když jsem se ho ptal po letech na jednom společném výšlapu, jestli bití tehdy skutečně přestalo, mávl rukou a nechtěl o tom mluvit...

(Vrátíme se k standardnímu nasvícení)

ČÁSTEČKOVÁ:

Byl to její šéf!... *(škodolibě se směje)* No jo, byl to ten bitešen-dankešen, ten Němec... Toho chtěla ohromit!

VĚRKA *(má pláč na krajíčku)*:

To jsem měla vyskočit z okna, nebo jako Bertík vběhnout pod nákladák...

JINDRA *(své ženě)*:

Přestaň! Začínám toho mít dost!... Měl jsem tě fakticky nechat doma...

PEPA:

Tys, Bertíku, skočil pod nákladák?

BERTÍK:

Ne, spadl jsem...

JIRKA:

Kvůli Věrky?

BERTÍK:

Ne... Kvůli ní ne... Nevím proč... Nedokážu to vysvětlit...

(Klapnou dveře, vejde číšník a vyvalí se do sálu hluk z výčepu)

ČÍŠNÍK *(sbírá nádobí)*:

Panstvo, budete si přát?

BERTÍK:

Sedmkrát whisky! Teď na můj řád!

ČÍŠNÍK *(odchází)*:

To bude vše?

BERTÍK:

Asi ano... Stačí...

(Lupnou dveře a nastane ticho)

MYRIN *(udivený)*:

Vždycky jsem, Bertíku, věděl, že jsi blbec, ale až takový... Skákat pod auto?!... To bych od tebe nečekal!... Kdys tu sebevraždu, prosím tě, páchal?... Vůbec o tom nevím...

BERTÍK:

Kdysi dávno... A nebyla to sebevražda, spíše nehoda...

JIRKA:

Proto jsi studoval tak dlouho...

BERTÍK:

Měl jsem na dva roky přerušené studium... Polámal jsem si nohy... Věrka za mnou jezdila do rehabilitačního ústavu... Taky mi moc pomohla...

VĚRKA:

Jeho maminka mě poprosila, abych za ním zajela... A pak jsem ho navštěvovala častěji...

BERTÍK:

Maminka měla dobrý nápad... Hodně mě tvé návštěvy povzbuzovaly... Bylas pro mě vždycky správná holka, takový ideál... Škoda, žes to, Věrko, pokazila s těmi penězi... Měl jsem tě rád... Ne tak jako Myrin, ale doopravdy...

VĚRKA:

Mě ty půjčky taky mrzí... Ale nic lepšího mě tehdy nena-
padalo...

MILOŠ:

Prosím vás... Nechme Věrku na pokoji... Bertíka taky...
Co se jim přihodilo, je jejich věc... Nebudeme jim štourat
v soukromí... My to ale taky nemáme lehké... (*k Jirkovi*)
Před chvilkou jsi říkal, že kvůli šetření žiješ pořád jako starý
člověk... Vysvětli nám, Jirko, co to znamená a jaks tolik
peněz vlastně dokázal našetřit? Mi se to zdá přímo neuvě-
řitelné...

JIRKA:

Řekl jsem to ze sebelítosti, víš...

MILOŠ:

Rozumím tomu víc, než si myslíš... Budu ale rád, když nám
to povíš...

JIRKA:

Asi bych si to nechal pro sebe...

MILOŠ:

Jen to řekni...

JIRKA:

Zvykl jsem si kupovat nejnnutnější... Skoro nic nemám...
Nikam nejezdím, nikam nechodím... Ale taky mi nic
nechybí, to je pravda... I na to jsem si zvykl... Nic nechci,
nic nepotřebuju...

PEPA:

A proč jsi teda tak úzkostlivě šetřil? Cos chtěl s těmi penězi
udělat?

JIRKA:

Myslel jsem, že je dám Martě a jejím dětem... Ona děti pořád podporuje... Sám nikoho nemám...

MYRIN (*Jirkovo šetření ho nezajímá*):

Tys, Berto, čirou náhodou skočil pod nákladák?... Jak se taková náhoda stane, vysvětlí mi to!?... I náhody nebo nehody mají vždy příčinu!

(*Klapnou dveře, vejde číšník a vyvalí se do sálu hluk z výčepu.*)

ČÍŠNÍK (*obsluhuje, začíná u Věrky a přidává k její netknuté whisce další skleničku*):

Tak tady to máme, madam, prosím!

(*Všichni čekají, paní Tomisová svou novou skleničku hned přisune Bertíkovi a naznačí mu, aby si ji vzal.*)

MILOŠ (*k ní*):

Neděláte dobře!

TOMISOVÁ:

Já vím... Teraz to wszystko jest nie tak... Oh nie... Muszę odpowiedzieć na czeski... Chtěla jsem říct: Teď je už všechno špatně...

(*Číšník odchází. Lupnou dveře a nastane ticho.*)

MYRIN:

Berto, pověz mi o té své nehodě... Mě opravdu zajímá, jak se to stalo?

BERTÍK:

Nevím... Řekl bych ti to, kdybych věděl... Šel jsem po okraji chodníku a najednou jsem byl pod stojedenáctkou... Prý schválně... Já nevím, nepamatuju si to...

MYRIN (*ukazuje na sklenku, kterou Bertík drží v ruce*):

A nebyl ten důvod právě tohle!

BERTÍK:

Možná... Nevím... Něco jsem tenkrát vypil...

JINDRA (*zaujalo ho to*):

Proč? Z nešťastné lásky?

BERTÍK:

Nevím... Rozešel jsem se s přítelkyní... Jenomže jsem se s ní chtěl rozejít... Pak jsem začal pít, ani nevím kdy a proč... Najednou jsem byl na dně...

VĚRKA (*sama pro sebe*):

Někdy člověk sám neví, co se s ním děje...

ČÁSTEČKOVÁ (*hlasitě*):

Chválabohu, že ses zase připomněla!... Proč jsme tady?... Proč?... Kvůli tobě snad!... Mluvme o tobě, a ne o těch ostatních!... Jsem zvědavá, jestli divadlo se šperky a kabelkami na toho Němce zabralo?... Jak jsi tehdy dopadla?... Začal fakt žárlit?... Začal pátrat po tom, kdo je ten tvůj nový movitý přítel?... Vrátil se k tobě?

VĚRKA:

Ne...

ČÁSTEČKOVÁ (*směje se*):

Poslal tě k čertu, ovšem... No jo, takoví jsou chlapi!... Nejspíš tě vyhodil z práce právě on, že?

VĚRKA:

Možná...

MILOŠ:

Měli bychom probírat něco jiného než Věřčino soukromí, nemyslíte, paní Částečková?... Třeba, jak to bude s vrácením peněz?... To je pro nás důležitější, i pro vás...

PEPA:

To je pravda... Měli bychom mluvit o tom, o čem máme... Jak to teda bude s vrácením peněz, Věrko?

VĚRKA:

Vrátím je... Samozřejmě... Nechte se překvapit... Copak jsem vám někomu slibovala, že je vrátím do tehdy a do tehdy... Domlouvali jsme si nějaký termín?... Žádný... Že

je to tak, Jindro?

JINDRA:

Se mnou sis žádnou lhůtu nedomlouvala, to je pravda...

VĚRKA:

A s tebou, Pepíku?

PEPA:

Taky ne...

VĚRKA:

Tak vidíte... S nikým jsem si termín nedohodla... Proč mě uháníte?... Dostal se někdo z vás do finanční tísně?

MILOŠ:

Nemyslím, že by někdo byl v nějaké finanční tísně... Ale o to přece nejde!... Musíme vědět aspoň přibližně, kdy nám peníze vrátíš... To je přece logické!

MYRIN:

Ohromné!... Zadlužilas se bez termínu... I já bych tak asi dopadl... Půjčka, která se bude splácet podle libovůle dlužníka... O tom jsem ještě neslyšel... A málem jsem taky tak dopadl!... Věrko, klobouk dolů!... Ty by ses měla věnovat podnikání!

VĚRKA:

Neposmívej se!... Neudělala jsem to schválně!...

BERTÍK:

Nic nepijete!... (*ukazuje na skleničky*) To všechno tady necháváte pro mně?

VĚRKA:

Neměl bys pít!... Je tě škoda, Berto!... Víím, že když chceš, umíš se ovládnout... Zastav to, nechej toho pít!... Jindy při setkáních tak nevyvádíš...

BERTÍK (*napije se*):

Jenže teď se ovládnout nechci!... Chci být jako bomba a vybuchnout přímo mezi vámi!

MYRIN:

Nikdo ať mu své pití nedává!... Raději mu to vylejte na hlavu, aby zchladl!

JIRKA (*spíše pro sebe*):

Tolik peněz už nikdy nenašetřím...

MILOŠ:

Neboj, Věrka je musí vrátit!... (*k Věrce*) Sice jsme se tenkrát zapomněli dohodnout na termínu, ale můžeme se dohodnout teď... Věrko, navrhní nějaký rozumný termín!

VĚRKA:

Vždyť jsem vám to už vysvětlovala!... Teď se už pro nic rozhodovat nemůžu, je dávno rozhodnuto... Nevím, co po mně pořád chcete!

MYRIN:

Když Věrka neví, co po ní chceme, stanovíme jí termín sami, to je jednoduché...

JINDRA:

No snad bychom se mohli i takhle nějak domluvit...

PEPA:

No ano, domluvit se aspoň na přibližné době...

MILOŠ:

A jakou dobu by sis představoval?

PEPA:

Dejme tomu třeba od nového roku... Věrka si najde nové místo a bude nám peníze v nějakých částkách splácet...

MYRIN:

A proč až od nového roku?... Má přece ty šperky... Ať je prodá a peníze může vrátit třeba hned zítra nebo příští týden!

ČÁSTEČKOVÁ:

Samozřejmě... Ať prodá ty brilianty!

PEPA:

Kdyby to takhle šlo, možná by mohla...

JIRKA (*skočí mu do toho*):

Ne, mě nemusí... Já je tak naléhavě nepotřebuji, jsem na tom stejně jako vy...

VĚRKA:

Nebudu je prodávat!

ČÁSTEČKOVÁ:

Ale, ale!... My se tě neptáme, jestli chceš či nechceš, ty to zkrátka uděláš!... Musíš je prodat... Nás tvoje „mi se to nehodí“ vůbec nezajímá!

VĚRKA:

Mě tvoje „musíš“ taky ne!... Možná že kdybyste postupovali trochu jinak, nepředvolávali mě do hospody jako k poslednímu soudu, možná že kdybych nemusela poslouchat vaše domněnky a odsudky, možná že bych ten náhrdelník a naušnice beze všeho prodala... Na celý dluh by to asi stejně nestačilo, v takových obchodech už nikdy člověk nedostane zpátky, co zaplatil... Ale udělala bych to!... Jenže teď už je všechno jinak!... Nic se prodávat nebude!... Nedostanete nic!... Dokud se sama nerozhodnu!... Teď to záleží jenom na mně!... Právě jsem si to ujasnila!

JINDRA:

To přece nemůžeš...

VĚRKA:

Můžu...

BERTÍK (*dopije*):

Mě z toho posledního soudu vynechej, Věrko!... Mí se nelíbil od začátku, to Myrin spískal, vždycky jsem byl proti tomu takhle někoho soudit!... A nakonec, víš co, mně ani žádné peníze nevracej, já žádné prachy nepotřebuju!... K čemu by mi byly?!

JINDRA:

Nerozvracej to tady, ty miškaři prasat, když spolu mluvíme

o vážných věcech!... Jakýkoli konstruktivní postup ti není po chuti... My se snažíme dospět k nějakému rozumnému závěru...

BERTÍK:

...a všemi silami najít optimální řešení, možná přímo nejoptimálnější!

VĚRKA (*k Bertíkovi*):

Nešaškuj... Ty tvoje opičky mi vadí víc než ten jejich poslední soud...

MILOŠ:

No jo?... Jenže já bych ty peníze potřeboval, nejsem sice v žádné finanční krizi, ale peníze potřebuju... To se nedá nic dělat... Musím si nechat spravit auto, poplatit pár neodkladných věcí... Mě to tak úplně jedno není, kdy peníze dostanu zpátky...

MYRIN:

Věrka vás poslala do háje, ještě to nechápete?!... Nezbývá vám než se doopravdy soudit... Podle mého názoru musíte zajít na polici a podat trestní oznámení... Jde o jasný podvod!

(*Všichni mlčí*)

Miloši, potřebuješ peníze, sám jsi to teď přiznal... Tak se do toho pusť!

MILOŠ:

Prosoudím víc než dostanu nazpět...

MYRIN:

A co ty, Jirko?... Tvrdíš, že se bez peněz objedeš... Jenže... Sám jsi říkal, že tolik peněz už nikdy podruhé nenašetříš?...

JIRKA:

Ne, Věrku udávat nebudu... Nikdy nic zlého mi neudělala... Neumím si představit...

MYRIN:

A ty, Pepíku?

PEPA:

Mám stejný pocit jako Jirka... Cítil bych se jako udavač... Zvnějšku to sice vypadá správně, ale nemohl bych to udělat...

MYRIN:

Bertíka samozřejmě vynechávám... A co ty, Jindro, ty máš rád ve věcech pořádek... Necháš to taky tak?

JINDRA:

Řekl bych, že se to ještě nějak urovná, že dospějeme k nějaké dohodě, možná jsme to vzali za nesprávnýo konec...

ČÁSTEČKOVÁ (*vyskočí*):

Jaký nesprávný konec?... Je to jasné jako facka!... Jde se domů!... Já ji budu žalovat!!!... Já... Já ji budu žalovat!!!... S radostí!... S potěšením!...

(*Vstává, že půjde k šatně, otočí se k Jindrovi.*)

A co ty, ty tu zůstaneš sedět jako její pejsek!?

JINDRA (*zvedá se a jde za ní*):

Počkuj... To musí být nějaké nedorozumění... Přece nemůžeme odtud jen tak odejít!... Jiřino!

BERTÍK (*sáhne po Věřčině skleničce*):

Můžu, Věruš? (*nečeká na odpověď, bere si skleničku a hned ji vypije*)...

Tu druhou mi necháš taky, že jo?

(*Když Věrka přikývne, vezme si ji, ale jen ji drží v ruce.*)

Docela by mě zajímalo, proč jsi jim najednou vyhlásila válku?...

VĚRKA (*k Bertíkovi*):

Správná otázka...

(*obrací se k šatně, volá*)

Jiřino, paní Částečková!... Taky chceš vědět, proč jsem změ-

nila názor?!... Proč vám nic splácet nebudu?!...

(pauza)

Uvědomila jsem si totiž, že máš vlastně pravdu!... Máš pravdu!... Pohrdám vámi!... Já vámi skutečně pohrdám!... Pohrdám!!!

NAJEDNOU TMA A TICHŮ

ČTVRTÁ ČÁST

Nasvítit učitele u stolu.

UČITEL:

Rád se dívám na děti... Ti nejmenší nedokážou ujít v klidu ani tři kroky, aby si neposkočili, nepožduchovali se, nekomíhali rukama, nerozhlíželi se kolem sebe... Vyzařuje z nich radost ze života, vstřícnost k budoucnosti a očekávání dobrých věcí... Právě o dětství platí nejmíc to, o čem píše Albert Schweitzer: Žádný člověk není druhému úplně a trvale cizí. Člověk patří k člověku... Jako nemůže být vlna sama pro sebe, protože se neustále podílí na vlnění oceánu, tak ani my nemůžeme nikdy svůj život prožít sami pro sebe, nýbrž vždy jen spoluprožívat život, který je kolem nás... Vždycky jsem chtěl svým žákům něco dobrého do života přidat... A věřil jsem, že to dělám podle svých nejlepších schopností a vědomostí... Ale učitelování patří k těm nezbytečnějším povoláním, jaké si lze představit... Děti se naučí číst a psát, trochu počítat, a to je skoro všechno... Ostatní zapomenou... Jenom při setkání se svými prvními žáky jsem míval pocit, že jsem jim přece jenom něco dal... Že jsem se trochu podílel na tom, jací jsou...

(Standardní nasvícení. Paní Částečková nachází svůj kabát, manžel jí pomáhá s oblékáním. K odchodu se chystá i Miloš.)

JINDRA:

Nechceš si to ještě rozmyslet?...

ČÁSTEČKOVÁ *(popuzeně)*:

Co bych si měla rozmýšlet!

(Od stolu se zvedá Jirka a jde k ní.)

JIRKA *(spíná prosebně ruce)*:

Paní Částečková, vraťte se, prosím vás!... Všechny nás do toho zatáhnete... Nemůžu se soudit s Věrkou!... Nedělejte

to!... Prosím!...

BERTÍK (*vstává, už i opilecky zavravorá*):

Jen si jděť, jděte do prdele!... Ne vy Věrku, ale já vás budu žalovat, abyste věděla, vážená paní Částečková, vás i toho vašeho Jindru!... Na to se těšte!...

ČÁSTEČKOVÁ (*udiveně*):

Vy?... A za co?...

BERTÍK (*míří k nim*):

Za to, že ničemu v životě nerozumíte, a přitom se tváříte, jako kdybyste sežrala všechnu moudrost světa!... Vám je všechno jasné... Dvakrát dvě jsou čtyři... To je vlevo, to vpravo... A na všechno máte hotová a prázdná slova... Vy nejste schopná sebemenší empatie, vážená paní... Vy nemáte ponětí, co se děje v člověku, co cítí, co se v něm odehrává... A myslíte si, že všichni ostatní jsou jenom takoví tupci jako vy... Takoví Jindrové!... Chybí vám pochopení, chybí vám...

ČÁSTEČKOVÁ:

Nemám pochopení?... To máte pravdu, nemám... Nemám pochopení pro vás, pro chlapa, který pije jako duha, skáče pod nákladák a potom tady vykřikuje... Ani nemám pochopení pro tu fajnovou zlodějku, co mě bezostyšně okrade a pak se na mě ještě vytahuje... Dokonce mě ani nezajímá, jaké prožíváte osobní tragédie, jaká hluboké nešťastné lásky... Mohla bych vám to přeložit do obvyčejštiny, nic vnešeného v tom není... Jste jenom lehkomyšlná a neodpovědná individua!

MYRIN (*pochechtává se*):

Berto, ty do lidí vidíš hlouběji?... No tos mě pobavil!... A copak se v nich asi tak odehrává?... Pověz nám o tom něco bližšího!...

BERTÍK (*vykřikuje*):

Ztratili jste iluze... A s nimi ideály!... Nemáte nic!... Jen ty

své prachy... To v tom je, Myrine!

(Miloš s Jirkou se Bertíka ujímají, nutí ho, aby se vrátil ke stolu. Učitel vstane a jde k divákům. Zůstane stát u rampy.)

MILOŠ:

Pojď, promluvíme si o něčem příjemnějším... Dáš si kafe...

JIRKA:

Zajdu ho objednat do výčepu...

MYRIN:

Bohužel ti musím připomenout, že ani své prachy nemají... Je to ještě lepší než říkáš!... Nemají ideály ani své prachy!

(Setmít a bodový reflektor na pana učitele. Ostatní se zastaví)

UČITEL:

Měl bych jít... Škoda... Vidíme se naposledy... Bývalo mi s nimi hezky... Teď už se nesejdeme nikdy... Konec... Aspoň vím proč... Vždycky jsem byl přesvědčený, že jsem si vybral krásné povolání... Rád jsem učil... Víím, že je to Sisyfofská práce... Začínat stále znovu a znovu... Ale pořád jsem věřil, že aspoň nějaké semínko jsem do nich zasel... Není to pravda... Nic, nic nevzešlo... Člověk si pořád něco namlouvá!... A ve stáří pak vidí, že dokonce ani nedělal smysluplnou práci...

(První ho začne vidět paní Tomisová. Jde k učiteli a poslouchá ho zpozďalečí. Ostatní se nehýbají, tak trochu jako v zastaveném filmu čekají.)

TOMISOVÁ:

To nie prawda, pane učitel. Do Pepy jste to semínko zasel. I przez niego dla mnie... I do mě... I když jste mě neučil a dodneška jsem vás osobně nepoznala.

UČITEL:

Jaké semínko? O čem to mluvíte?

TOMISOVÁ:

Kochamy muzykę... Kdybyste k nám někdy večer přišel, možná byste už v předsíni slyšel právě tu Měsíční sonátu, o které jste mluvil... Nebo Brahmse nebo Janáčka nebo Pendereckého... Máme takový starý gramofon, ale výborný. Šetřili jsme na něho, když byly děti malé, ale chtěli jsme si koupit dobrý přístroj... Teprve ale až teď, když děti odrostly, si ho užijeme naplno, teď máme opravdu čas...

UČITEL:

Vy posloucháte i Pendereckého?

TOMISOVÁ:

Szczególnie Polskie Requiem... Od té chvíle, co jste do třídy přinesl housle a hrál jim Bacha a Mozarta a Dvořáka... Kdyby nebylo vás, Pepík by nikdy nezjistil, že existuje něco takového jako hudba... Ani já bych to nevěděla... Jsem z malé vesnice u Ratiboře...

(Připojuje se k nim Bertík, naprosto střízlivý.)

BERTÍK:

Můžu se k vám přidat, paní Tomisová?!... Neviděl bych, pane učiteli, vaše učitelování tak černě... Něco jsme od vás opravdu pochytily... Ani nevím, kolik knížek jsem díky vám přečetl... Právě tu Schweitzerovu Nauku úcty k životu, o které jste se před chvílí zmínil, tu taky – a mnohokrát!... Právě teď mi v hlavě leží jeden citát z té knihy, který zní pro mě přímo varovně... *(cituje)* Jediné, na čem záleží, je usilovat o to, aby v nás bylo světlo... Kde světlo v člověku je, tam z něho vyzařuje... Veliké tajemství je projít životem jako neopotřebovaný člověk... *(dodává svým obvyklým hlasem)* To jsem četl jenom díky vám, pane učiteli... A vy jste neopotřebovaný člověk!

(Zvedne se Pepa a jde ke své ženě.)

PEPA:

Dziękuję, Małgorzata! Jsem rád, žes pana učitele oslovila!... Vždycky vás rád, pane učiteli, vidím... Moc rád!

UČITEL (*k Pepíkovi a potom sám k divákům*):

Díky, Pepíku! Díky vám všem!... Nechci být ve střehu... Ani to neumím... Ani jsem to nikdy nikoho neučil... Je mi dobře mezli lidmi, kde nemusím být ostražitý!... Kde neplatí Caute... Ať to tak zůstane!...

(Nasvítit i Věrku. Paní Částečková chce odejít, Pepík otevře dveře, až po zapadnutí západky. Lupnutí. Hluk a světlo z vedlejšího výčepu v plné intenzitě.)

VĚRKA (*vytáhne z kabelky obálku, volá*):

Paní Částečková, počkejte!... Vracím vám vaše peníze!

(Podává obálku jejím směrem. Paní Částečková pokyne muži, aby pro ni zašel. Vykoná to. Podá manželce obálku a ona se podívá dovnitř.)

Můžete si to přepočítat, máte to i s úroky...

(Další obálky položí na stůl.)

Vlastně jsem přišla vrátit vám dluh!... Vám všem... Netušila jsem, že zasednu před porotu!...

NAJEDNOU TMA A JAKO OZVĚNA
MOTIV Z ADAGIA SOSTENUTA